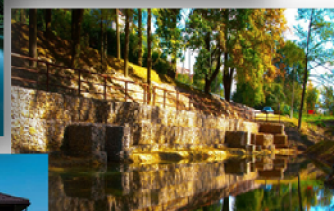

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MODLIBORZYCE NA LATA 2020 - 2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
1. ANALIZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZO - PRZYRODNICZA.....	4
1.1. Ogólna charakterystyka Gminy.....	4
1.2. Historia powstania miejscowości Gminy Modliborzyce.....	7
1.3. Lokalne uwarunkowania środowiska.....	14
1.4. Demografia i rolnictwo.....	18
1.5. Infrastruktura techniczna i społeczna.....	22
1.5.1. Komunikacja.....	22
1.5.2. Sieć wodociągowa, gazowa i kanalizacyjna.....	26
1.5.3. Przydomowe oczyszczalnie ścieków.....	27
1.5.4. Gospodarowanie odpadami komunalnymi.....	29
1.5.5. Edukacja i kultura.....	31
1.5.6. Sport i rekreacja.....	34
1.5.7. Opieka zdrowotna.....	34
1.5.8. Pomoc społeczna.....	35
1.6. Rynek pracy i bezrobocie.....	38
1.7. Podmioty gospodarcze.....	42
1.8. Zabytki.....	43
1.9. Zarządzanie.....	46
1.10. Aktywność społeczna.....	48
2. ANALIZA SWOT.....	49
3. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU.....	50
3.1. Wizja i misja.....	51
3.2. Cele operacyjne.....	52
3.3. Kierunki działań.....	56
3.4. Wykaz przedsięwzięć do realizacji w latach 2020-2025.....	61
4. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	65
5. MONITORING I EWALUACJA.....	66
6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	68
7. KONSULTACJE SPOŁECZNE.....	68
PODSUMOWANIE.....	69

WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Modliborzyce na lata 2020-2025 w postaci dokumentu, to określenie polityki rozwoju gminy, jej celów i kierunków. Stanowi narzędzie zarządzania rozwojem gminy w postaci wytyczonych dla organów wykonawczych i uchwałodawczych działań samorządu gminnego mówiących, co należy zrobić, aby zrealizować wspólną wizję rozwoju Gminy Modliborzyce. Dlatego priorytetem dla Gminy stało się wyznaczenie spójnej polityki, która połączy odpowiednie działania i zapewni ich efektywność w długim przedziale czasowym. Pozwoli na pełne sprecyzowanie i wykorzystanie atutów gminy w warunkach integracji europejskiej, a także wzrastającej roli samorządów lokalnych.

Do zasadniczych elementów strategii rozwoju zalicza się:

- diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy
- określenie wizji i misji gminy, które należą do celów jakie mamy zamiar osiągnąć
- analizę SWOT mającą służyć identyfikacji mocnych i słabych stron gminy, jak również określenie szans i zagrożeń jej rozwoju
- sformułowanie celów i zadań służących realizacji określonej wizji gminy wraz z podaniem wysokości i źródeł ich finansowania

Mając na względzie rangę i potrzebę posiadania tego dokumentu Rada Miejska w Modliborzycach na podstawie Uchwały Nr IV/16/2018 z dnia 28 grudnia 2018 roku przystąpiła do prac nad Strategią Rozwoju Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Modliborzyce została opracowana zgodnie z wytycznymi ustawowymi na okres 5 lat, czyli na lata 2020-2025, co jednocześnie jest ważne z punktu widzenia okresu programowego dla wydatkowania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Niniejsza strategia ma bowiem pomagać pozyskiwać środki zewnętrzne, w tym środki z programów Unijnych, udowadniając tym samym potrzebę realizacji poszczególnych zadań z punktu widzenia przyjętych wspólnie celów rozwojowych.

1. ANALIZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZO – PRZYRODNICZA

1.1. Ogólna charakterystyka Gminy

Modliborzyce, to Gmina miejsko - wiejska położona w powiecie janowskim, w województwie lubelskim, na pograniczu trzech regionów: Wyżyny Lubelskiej (część północno-zachodnia i środkowa), Kotliny Sandomierskiej (część południowa) i Roztocza (część północno-wschodnia).

Rys.1 Położenie Gminy Modliborzyce

Źródło: opracowanie własne

Gmina Modliborzyce utworzona została 1 stycznia 1973 roku uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie. Jest jedną z 213 gmin województwa lubelskiego i jedną z siedmiu gmin powiatu janowskiego. Powierzchnia Gminy Modliborzyce obejmuje obszar 15 315 ha, co stanowi około 153 km². Jest trzecią co do wielkości gminą w powiecie janowskim, (zajmuje 17,5% powierzchni powiatu). Gmina Modliborzyce graniczy z takimi gminami jak: Potok Wielki, Pysznica, Janów Lubelski, Godziszów, Batorz i Szastarka. Siedzibą Gminy jest miasto Modliborzyce (prawa miejskie zostały odzyskane w dniu 1 stycznia 2014 roku). Pod względem administracyjnym składa się z 26 wsi skupiających 24 sołectwa.

Rys.2 Położenie Gminy Modliborzyce w powiecie janowskim

Źródło: opracowanie własne

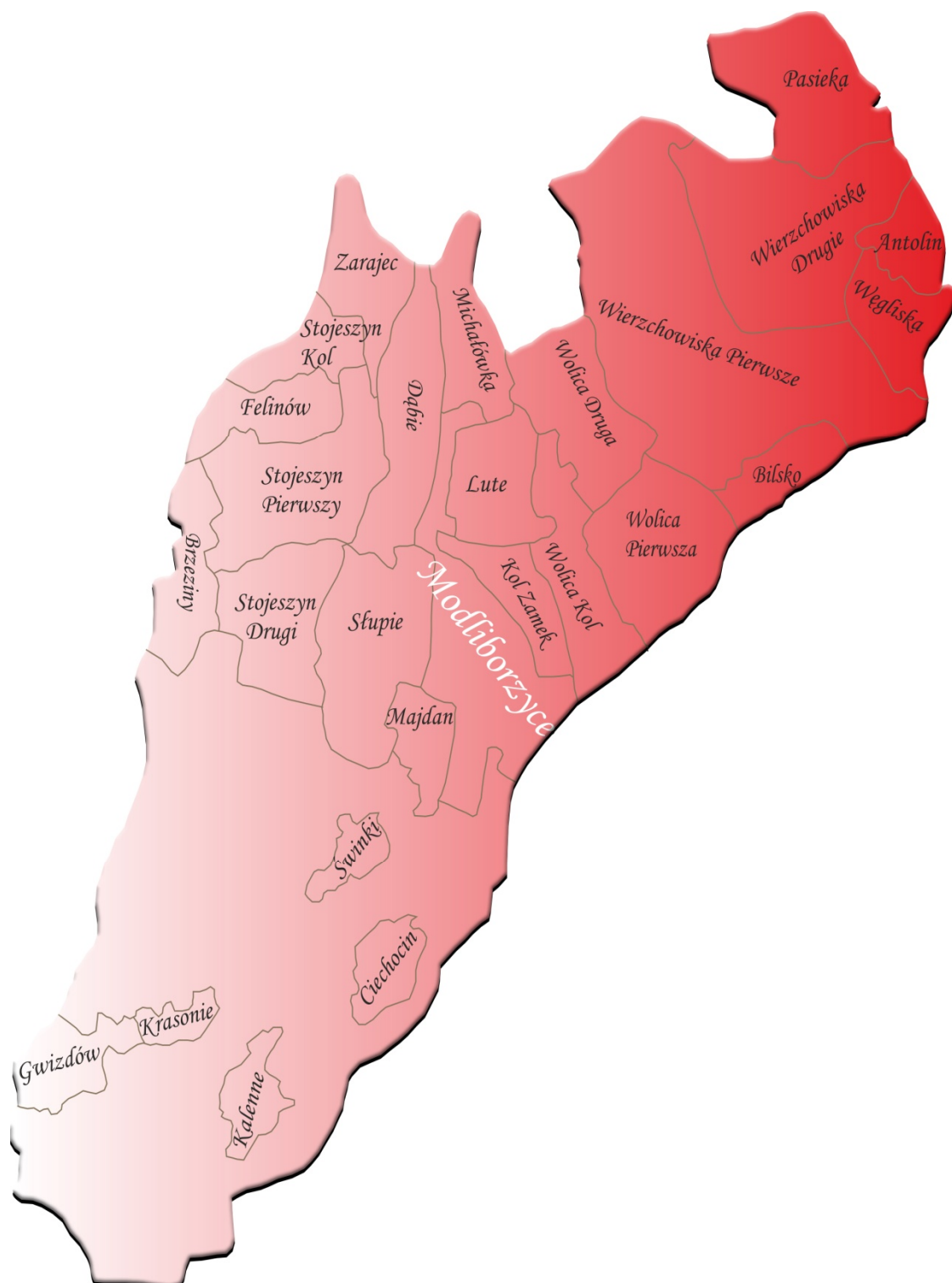
W granicach Gminy Modliborzyce znajdują się takie miejscowości jak:

- **Modliborzyce – 915,10 ha**
- Antolin – 170,81 ha
- Bilsko – 198,80 ha
- Brzeziny – 186,91 ha
- Ciechocin – 1343,97 ha
- Dąbie – 487,70 ha
- Felinów – 238,07 ha
- Gwizdów – 363,68 ha
- Kalenne – 321,68 ha
- Pasięka – 558,77 ha
- Słupie – 804,00 ha
- Stojeszyn Pierwszy – 720,40 ha
- Stojeszyn Drugi – 682,48 ha
- Stojeszyn Kolonia – 181,94 ha
- Świnki – 966,29 ha
- Wierzchowiska Pierwsze – 2100,32 ha
- Wierzchowiska Drugie – 1127,02 ha
- Węgliska – 318,15 ha

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MODLIBORZYCE NA LATA 2020-2025

- Kolonia Zamek – 305,30 ha
- Lute – 351,60 ha
- Majdan – 754,90 ha,
- Michałówka – 266,95 ha
- Wolica Pierwsza – 702,10 ha
- Wolica Druga – 521,84 ha
- Wolica Kolonia – 435,89 ha
- Zarajec – 290,88 ha

Rys.3 Miejscowości Gminy Modliborzyce

Źródło: opracowanie na podstawie danych z USC w Modliborzycach

1.2. Historia powstania miejscowości Gminy Modliborzyce

MODLIBORZYCE

W latach dwudziestych XVII wieku Słupie nabył Stanisław Wioteski, chorąży bełski. 27 lutego 1631 roku uzyskał on od króla Zygmunta III Wazy przywilej lokacyjny na założenie na gruntach Słupia miasta Modliborzyce. Monarcha zwolnił na 40 lat mieszczan od opłat, wyraził zgodę na cztery jarmarki i cotygodniowe targi w poniedziałek. Proces lokacyjny trwał wiele lat, a zakończył się 1 maja 1642 roku wydaniem przez niego przywileju. Mieszczanie, których większość pochodziła z okolicznych wsi, mieli zagwarantowane pola i ogrody oraz możliwość wyrobu piwa i gorzałki. W latach 1644-1664 zbudowano kościół p.w. św. Stanisława (wcześniej, bo w 1634 roku powstał tymczasowy kościół na rynku). Jednocześnie przeniesiono siedzibę parafii z sąsiedniego Słupia. W kwietniu 1657 roku pod miastem miało miejsce spotkanie wojsk szwedzkich z armią Rakoczego, księcia siedmiogrodzkiego. Po Wioteskich właścicielami miasta zostali Słoniewscy. Kilkadziesiąt lat po lokacji miasta pojawiła się w miasteczku ludność żydowska, która szybko rosła w liczbę. Przed 1690 roku powstała synagoga. W 1697 roku znaczne szkody wyrządził przemarsz kilkunastu chorągwi wojska. Dokonało one licznych rabunków, nie tylko żywności, ale także kosztowności, znieważono nawet proboszcza. Podobne zajścia miały miejsce w okresie wojny północnej w 1706 roku. Szkody wyrządziły wówczas oddziały rosyjskie - Kałmuków i Kozaków. Na początku XVIII wieku Modliborzyce nabyła rodzina Nahoreckich, która następnie oddała je w zastaw Józefowi Bielskiemu. W tym okresie ludność miasteczka zajmowała się głównie rolnictwem, niewielu mieszczan było rzemieślnikami - głównie Żydzi. W mieście była karczma i 2 młyny. Mieszczanie zobowiązani byli do płacenia czynszu i pomocy przy żniwach. Poprzez koligacje rodzinne, z rąk Nahoreckich, Modliborzyce przeszły do Borawskich, a następnie do Wiercieńskich i Dolińskich. Wspólny zarząd wywoływał konflikty, m.in. w 1782 roku Antoni Doliński powołał drugiego magistrata. Ostatecznie miasto zatrzymali Dolińscy. W 1787 roku Modliborzyce liczyły 625 mieszkańców.

Na początku XIX wieku rozwinęło się sukiennictwo, istniał cech szewski, młyn podmiejski, a niektórzy mieszczanie posiadali barcie pszczele. Szkody w mieście wyrządziły pożary z 1804 i 1841 roku, wojny napoleońskie i epidemia cholery z 1855 roku. W 1862 roku ostatnimi właścicielami miasteczka zostali Gorzkowscy. W II połowie XIX ludność Modliborzyce znacznie wzrosła - w 1869 roku liczyła 1299 osób. Odsetek społeczności żydowskiej był bardzo wysoki i wahał się od 50 do 60 %. W 1860 roku było w mieście 108 domów, 62 rolników, 36 rzemieślników (10 krawców, 9 rzeźników, 7 tkaczy, 4 szewców, 3 piekarzy, 2 kowali i cyrulik) oraz 5 szynkarzy soli, 4 zwykłych szynkarzy i 3 kramarzy. W ramach represji popowstaniowych w 1869 roku Modliborzyce utraciły prawa miejskie i zostały wcielone do gminy o tej samej nazwie, istniejącej od 1864 roku. Mimo utraty statusu miasta, Modliborzyce, jako osada gminna, stopniowo rozwijały się. Powstała warzelnia miodu, apteka, szkoła w 1898 r. oraz straż ogniowa w 1913 r. W 1905 roku miał miejsce strajk szkolny i manifestacja patriotyczna.

W 1921 roku osada liczyła 229 domostw i 1913 mieszkańców (957 Żydów). W okresie międzywojennym funkcjonowało w Modliborzycach 14 sklepów, 2 restauracje, 2 piwiarnie, 2 sodówki, 3 piekarnie, 10 zakładów szewskich, 8 krawieckich i 3 młyny. Rozwinał się ruch spółdzielczy - w 1926 roku powstała kasa Stefczyka, a w 1936 roku Spółdzielnia Spożywców Społem. Oprócz szkoły powszechnej działała szkoła żydowska. Istniał Związek Strzelecki, Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej i organizacja syjonistyczna. We wrześniu 1939 roku osada dwukrotnie została zbombardowana (8 i 15 września). Podczas nalotów zginęło 87 osób, a 70% miasteczka uległo zniszczeniu. W 1940 roku do Modliborzyc przywieziono 1 200 Żydów

wiedeńskich. W wyniku ciężkich warunków bytowania część z nich zmarła z głodu. W październiku 1943 roku oddziały Gwardii Ludowej opanowały osadę i dokonały zniszczenia urzędu gminy, posterunku i mleczarni. W marcu 1944 r. oddział NOW-AK Ojca Jana zaatakował posterunek policji granatowej. Intensywnie rozwijano tajne nauczanie prowadzone również na poziomie szkoły średniej. W 1945 roku przeprowadzono elektryfikację, a w 1947 roku zbudowano szkołę, która okazała się za mała i w 1961 roku otwarto nową. Również w 1947 roku powstał ośrodek zdrowia, a pięć lat później stałe kino. W latach sześćdziesiątych powstał dom kultury ulokowany w budynku dawnej synagogi. Pełni tę funkcję do dziś.

ANTOLIN

O wsi na tym terenie wzmiankowano już 1791r. Nazywano ją wtedy Majdan Nowy, później Majdan Wielgusów i Antoniowskich. Wieś powstała w wyniku karczu lasów w dobrach Wierzchowskich. W 1865 roku była w posiadaniu Kajetana Kochanowskiego i składało się na nią 13 gospodarstw. W 1865 roku dziedzic zabrał chłopom łącznie 50 mórg z przeznaczeniem na niwę dworską. Pod koniec XIX wieku używano już powszechnie nazwy Antolin, a wieś zamieszkiwało wtedy 158 osób. W 1921 roku wieś liczyła 24 domów i 175 mieszkańców. W październiku 1940 roku powstała placówka Komendy Obrońców Polski. W 1945 roku na terenie wsi doszło do starcia oddziałów Armii Ludowej z wycofującymi się jednostkami niemieckimi. W latach 1960-1981 we wsi funkcjonowała jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej.

BILSKO

Wzmianki historyczne i badania podają, że na terenie obecnej wsi osadnictwo było już przed X wiekiem n.e., a jego zanik wiązać można z najazdem ruskim lub tatarskim. Obecna wieś Bilsko pierwotnie nosiła nazwę Putyk i została założona w 1848 roku. W wyniku ówczesnego uwłaszczenia, które objęło 4 gospodarzy, właścicielem Bilska i folwarku Putyk został ksiądz Małecki. Ostatnim właścicielem był Czarnkowski, który w latach 80-tych XIX wieku rozparcelował go głównie pomiędzy okolicznych chłopów. W ten sposób powstały kolonie A i B. W 1921 roku Bilsko liczyło 29 domów i 182 mieszkańców. W okresie międzywojennym powstała szkoła Publiczna. W 1946 roku we wsi powstała jednostka OSP.

BRZEZINY

Wieś pod taką nazwą istniała już w 1718 roku. Powstała na dobrach Stojeszyńskich. To z tego, powodu często nazywano je Brzezinami Stojeszyńskimi lub Małymi w celu odróżnienia od tych, które należały do włości potockich. W XIX wieku wieś była własnością Jana Łempickiego, i zamieszkiwało ją wtedy zaledwie 4 gospodarzy. Źródła i przekazy podają, że na początku XX wieku istniał na terenie wsi młyn wodny. W 1921 roku Brzeziny tworzone były przez 19 domów i 111 mieszkańców. W 1984 roku została erygowana Parafia pod wezwaniem Miłosierdzia Bożego w Brzezinach Stojeszyńskich.

CIECHOCIN

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z roku 1815. Wieś powstała na terenach należących do dóbr Modliborskich. Wiadomo, że na początku wieś była oczynszowana jednak z powodu nie płacenia czynszu, jej mieszkańcy musieli odrabiać pańszczyznę. Ówcześni mieszkańcy to koloniści pochodzący znad Sanu. W 1846 roku wieś zamieszkiwało zaledwie 6 gospodarzy. Pod koniec XIX wieku na jej terenie powstała cegielnia i stawy rybne. W 1921 roku Ciechocin tworzony był przez 15 domów i zamieszkiwany przez 89 mieszkańców. Podczas II wojny światowej 11 października 1942 roku

wieś została zbombardowana, w wyniku czego spłonęło 14 gospodarstw. W latach 1968-1980 istniała jednostka OSP.

DĄBIE

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1419 roku, należała ona wtedy do majątku Dłutów i była częścią Słupia. W XVII wieku należała do Chobrzańskich, a w XIII wieku została włączona do dóbr Modliborskich należących wtedy do Nahoreckich. Podczas III wojny północnej około 1706 roku wojska kałmuckie i kozackie dokonały dość poważnych zniszczeń wsi co spowodowało duże zmniejszenie liczby jej mieszkańców. W drugiej połowie XVI wieku we wsi istniały zabudowania dworskie, browar z karczmą i młyn. Wielu z gospodarzy było wtedy dość zamożnych. Oprócz pól pańszczyźnianych chłopci użytkowali także grunty czynszowe. Pod koniec XVIII wieku Dąbie stało się własnością Dolińskich, a od 1862 roku Gorzkowskich i pozostało w ich posiadaniu, aż do uwłaszczenia w 1864 roku. W 1808 roku działała na terenie Dąbia papiernia. Istnienie papierni jest mało znane, funkcjonowała jednak blisko 150 lat. Powstała w połowie XVIII wieku, była zlokalizowana nad rzeką Sanną przy drodze Słupie-Dąbie. W 1921 roku wieś była zamieszkała przez 354 osoby. W okresie międzywojennym powstała szkoła, straż pożarna i Koło Młodzieży Wiejskiej – Siew. Po II wojnie światowej uruchomiono kółko rolnicze.

FELINÓW

W I połowie XIX wieku utworzono folwark Felinów (na ziemiach wydzielonych z dóbr stojeszyńskich), którego pierwszymi właścicielami byli Łempiccy. Według informacji pochodzących z końca XIX wieku folwark liczył 470 mórg, a na jego terenie znajdowały się 3 budynki folwarczne i zamieszkiwało go 41 mieszkańców. Felinów jako wieś powstała około 1902 roku w wyniku parcelacji przeprowadzonej przez ówczesnych właścicieli folwarku, którymi byli Gierliczowie. Według danych statystycznych z 1921 roku wieś zamieszkiwało 101 mieszkańców w 16 domach. W 1970 roku przeprowadzono elektryfikację wsi. Wierni kościoła rzymskokatolickiego należą do parafii św. Maksymiliana Marii Kolbe w Hucie Józefów.

GWIZDÓW

Wieś została założona na terenie dóbr stojeszyńskich. Pierwsze wzmianki na jej temat pochodzą z roku 1821. Wtedy wieś była na prawie czynszowym. W 1846 roku w Gwizdowie było zaledwie 5 gospodarzy, a właścicielem wsi był Jan Łepicki. Pod koniec XIX wieku na terenie wsi powstał posterunek straży granicznej. Na terenach wsi zawsze dobrze rozwijało się rybołówstwo. Według noty Słownika geograficznego Królestwa Polskiego z roku 1881, w drugiej połowie XIX wieku Gwizdów stanowił przysiółek i karczmę w dobrach Stojeszyn. Z danych z 1921 roku wynika, że Gwizdów zamieszkiwały 172 osoby w 25 domostwach. Wtedy powstała także szkoła powszechna. Podczas II wojny światowej wieś była trzykrotnie spacyfikowana i bombardowana. W wyniku tych działań zginęły 24 osoby i spłonęło wiele gospodarstw.

KALENNE

Pierwsze wzmianki na temat miejscowości pochodzą z 1794 roku, nie wiadomo jednak kiedy dokładnie została założona. Powstała na terenach dóbr Modliborskich w wyniku karczunku lasu przeprowadzonego przez osadników znad Sanu. W wyniku uchylania się od płacenia czynszu koloniści osady musieli odrabiać pańszczyznę. W 1846 roku Kalenne tworzone było zaledwie przez 9 gospodarstw. Z danych statystycznych z 1921 roku wynika, że wieś była zamieszkiwana przez 119 osób w 18 domostwach. W okresie międzywojennym powstała niewielka szkoła i Koło Młodzieży

Wiejskiej. Podczas II wojny światowej w październiku 1942 roku wieś została spacyfikowana w wyniku czego 58 mieszkańców zostało rozstrzelanych.

KOLONIA ZAMEK

Miejscowość powstała w 1928 roku na skutek parcelacji dóbr folwarku należącego do rodziny Przewłockich. Nabywcami działek byli pracownicy folwarku oraz osadnicy z pobliskich wsi. W 1866 roku nastąpił rozwój gospodarki rybnej i powstał chmielak. Folwark Zamek wchodził w skład dóbr Modliborskich. Pod koniec wieku XIX właścicielem został Konstanty Przewłocki. W 1905 roku na terenie folwarku miał miejsce strajk służby folwarcznej. Z danych statystycznych z 1921 roku wynika że miejscowość była zamieszkała przez 154 mieszkańców i liczyła 8 gospodarstw. Podczas II wojny światowej w 1944 roku na terenie wsi miały miejsce walki zbrojne, w wyniku których uległo spaleni około 9 zabudowań. W tym samym roku powstało sołectwo Zamek, poza tym na mocy dekretu PKWN resztki folwarku należące do Pajdowskich zamieniono na Państwowe Gospodarstwo Rybne. Po wojnie rozwijała się głównie gospodarka rybna oraz powstał zakład przetwórstwa mięsa.

LUTE

Pierwsze wzmianki na temat miejscowości pochodzą już z roku 1563. Wioska została założona na gruntach należących do rodziny Dłutów. Najprawdopodobniej w 1626 roku była w posiadaniu braci Chobrzańskich. Na początku XVIII w. wieś została włączona do dóbr Modlibowskich będących w tym czasie w posiadaniu rodziny Nahoreckich. Istnieją informacje potwierdzające że wieś dotknęła wojna północna. W 1717 roku wieś składała się jedynie z 7 gospodarstw. Źródła podają, że chłopci zamieszkujący Lute byli uciskani przez właściciela wsi Nahoreckiego w wyniku czego popadli w niedostatek. W 1748 roku uległ spaleni dworek znajdujący się na terenie miejscowości. Po kilku latach wieś powiększyła się, gdyż podwoiła się niemal dwukrotnie liczba włościan. W tym czasie część wsi należała do Bielskich. W XVII wieku istniała we wsi karczma i stawy rybne. Na początku XIX wieku były także barcie pszczele oraz młyn z foluszem. Kiedy wygasł ród Nahoreckich wieś przeszła w ręce Wiercieńskich około 1808 roku, a następnie w posiadanie rodziny Malhomme'ów. Natomiast ostatnim właścicielem Lutego był ród Feręzowiczów. W wyniku parcelacji przeprowadzonej w 1881 roku działki zakupili głównie osadnicy pochodzący z Galicji. Pod koniec XIX wieku wieś liczyła wraz z powstałą kolonią ponad 389 mieszkańców.

Według danych statystycznych z 1921 roku wieś zamieszkiwana była przez 428 osób w 70 domostwach. Przed II wojną światową na terenie wsi powstała szkoła oraz działało Koło Młodzieży Wiejskiej. Na początku wiosny 1943 roku Niemcy przeprowadzili działania represyjne na mieszkańcach wsi. Po wojnie we wsi powstały 2 cegielnie oraz jednostka straży pożarnej.

MAJDAN

Wzmianki na temat istniejącej wsi na tym terenie pochodzą już z roku 1839. Wtedy wieś tą nazywano Nowa Osada, a potem pojawiały się również nazwy Majdan Modliborski oraz Majdan Nowa Osada. Majdan powstał na gruntach dóbr Modliborskich. Podczas reformy uwłaszczeniowej z 1864 roku ziemie nabyło 9 chłopów na terenie wsi. W XIX wieku na terenie wsi działał tartak, a w jego pobliżu rozwinęła się niewielka osada fabryczna zamieszkiwana przez Żydów.

W 1921 roku Majdan zamieszkiwało 158 osób w 26 domostwach. Natomiast wspomniana osada w pobliżu tartaku była zamieszkiwana przez 79 osób. Źródła danych statystycznych podają również znajdującą się nieopodal leśniczówkę zamieszkaną przez 5 osób. Przed II wojną światową powstała

szkoła powszechna. Działało wtedy również Koło Młodzieży Wiejskiej. Podczas II wojny światowej w wyniku działań zbrojnych spłonęło 8 gospodarstw. W latach 1960-1981 na terenie wsi działała jednostka OSP.

ŚWINKI

Wieś powstała w lasach należących do dóbr Modliborskich. Pierwsze wzmianki na jej temat pochodzą z roku 1826. Osadnicy, wywodzący się głównie znan Sanu, otrzymali do wykarczowania kawałek lasu. Początkowo płacili czynsz, ale z powodu ciągłego zalegania w opłatach zostali zmuszeni do odrabiania pańszczyzny. W 1846 roku Świnki, liczyły 7 gospodarstw. W 1921 roku wieś tworzoną była przez 10 domów i zamieszkała przez 71 mieszkańców. W październiku 1942 roku Świnki zostały zbombardowane, w wyniku czego spłonęło 9 gospodarstw.

MICHAŁÓWKA

Początkowo około 1850 roku powstał folwark Michałówka (Michalew), utworzony z ziem należących do Michała Malholmma (później do Ferężowiczów). Dopiero w 1881 roku w wyniku rozparcelowania wspomnianego wcześniej folwarku pomiędzy osadników polskich pochodzących z Galicji, powstała obecna wieś Michałówka. Wtedy jednak znana pod nazwą Michalew-Lute. W 1921 roku wieś zamieszkiwało 121 mieszkańców w 21 domach. W pierwszej połowie okresu międzywojennego na terenie miejscowości działało Koło Młodzieży Wiejskiej. W lipcu 1944 roku na terenach wsi miała miejsce potyczka oddziałów partyzanckich z Niemcami. W 1964 roku powołano jednostkę OSP.

PASIEKA

Wieś powstała około 1795 roku na terenie lasów należących do dóbr Wierzchowskich. Początkowo znajdowały się tutaj barcie leśne, z których pobierano miód stąd właśnie najprawdopodobniej wywodzi się nazwa wsi. Z rąk Wiercieńskich wieś przeszła wraz z folwarkiem około 1840 roku w posiadanie rodziny Kochanowskich. Pod koniec XIX wieku wieś liczyła 56 mieszkańców. W II połowie XIX wieku folwark kupił Solnicki, pleban blinowski. Następnie w XIX i XX wieku dobra pasieckie były kilkakrotnie parcelowane. W 1921 roku Pasieka liczyła 20 domów i 128 mieszkańców. W październiku 1942 roku w okolicach wsi Niemcy rozbili oddział partyzancki. W 1965 roku powstała jednostka OSP.

SŁUPIE

Niestety nie można dokładnie ustalić kiedy powstała miejscowość. Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi już z 1412 roku, wtedy to Jan Dłuto nadał nowo erygowanemu kościołowi w Słupiu borki z barciami i 7 łanów ziemi, na części których pleban osadził z czasem chłopów. W XVI wieku wieś dzierżyli Bystramowie. Natomiast pod koniec XVI wieku Słupie zakupili Rzeczyccy, a od nich w I połowie XVII wieku Wiotescy. W 1631 roku Stanisław Wioteski podjął udaną lokację na gruntach Słupia miasteczka Modliborzycze, dokąd po zbudowaniu tam w 1664 roku kościoła przeniesiono parafię. W I połowie XVIII wieku dziedzicami rozległych dóbr Modliborskich, w tym Słupia zostali Nahoreccy. Podczas wojny północnej miejscowość doznała zniszczeń. Na przestrzeni XVIII wieku istniał młyn, barcie pszczele i zabudowania dworskie. Według spisu powszechnego z 1921 roku wieś liczyła 45 domów i 288 mieszkańców. W latach dwudziestych powstało Koło Młodzieży Wiejskiej. Szesnastego września 1939 roku Słupie zostało zbombardowane przez lotnictwo niemieckie.

STOJESZYN

Osadnictwo w rejonie Stojeszyna występowało we wczesnym średniowieczu. Przypuszczalnie rozbudowę (lub nową lokację) wieś zawdzięcza Kazimierzowi Wielkiemu, który kierując się względami militarno-gospodarczymi nadał te tereny przedstawicielowi drobnej szlachty, rodem prawdopodobnie z Mazowsza, skąd także pochodziła przynajmniej część osadników. Pierwsza wzmianka o Stojeszynie pochodzi dopiero z 1409 roku, kiedy dziedzicem był niejaki Florian. Na przestrzeni XV-XVI wieku wieś pozostawała w rękach drobnej szlachty, ulegając podziałowi między kilku właścicieli. W II połowie XVI wieku istniał w Stojeszynie zbór kalwiński. W 1626 roku wieś dzieliła się na cztery części. W 1697 roku przechodzące wojska najechały dwór grabiąc inwentarz żywy. W 1740 roku pewne szkody wyrządził oddział dragonów.

W II połowie XVIII wieku właścicielem połowy Stojeszyna był Ksawery Stoiński. Na jego posesji był dworek wraz z zabudowaniami gospodarczymi. Wieś była dobrze zagospodarowana - funkcjonował młyn, były stawy rybne, karczma, dwór rozwijał hodowlę owiec i krów, chłopci posiadali barcie pszczele. W latach dziewięćdziesiątych XVIII wieku dzierżawca dopuścił się wielu krzywd na poddanych (pobicia, windowanie powinności), wskutek czego sześciu chłopów zbiegło wraz z rodzinami. W XIX wieku Stojeszyn przeszedł w ręce Jana Łempickiego. W II połowie XIX wieku dobra stojeszynskie wraz z folwarkiem Helenów liczyły 2290 mórg (w dużej części lasu). Reforma 1864 roku uwłaszczyła 53 gospodarzy. W 1893 roku od Łempickich folwark stojeszynski kupili Gierliczowie. W 1921 roku miejscowość liczyła 126 domów i 933 osób (w tym 22 Żydów). W okresie międzywojennym powstała szkoła powszechna. Podczas II wojny światowej Stojeszyn najpierw 15 września 1939 roku został zbombardowany, a następnie w marcu 1943 roku pacyfikowany (aresztowano 70 osób). Pod koniec 1944 roku miała miejsce jego parcelacja. Działki objęły głównie mieszkańcy Stojeszyna i Brzezina. W 1956 roku powstała straż pożarna, a w 1964 roku zbudowano szkołę. Stojeszyn administracyjnie dzieli się na dwie części.

STOJESZYN KOLONIA

Wieś powstała około 1902 roku na skutek rozparcelowania ziem folwarku Stojeszynskiego pomiędzy okolicznych chłopów. Przed parcelacją wspomniane grunty należały do rodziny Gierliczów. W 1933 roku Kolonia liczyła 130 mieszkańców. Folwark w Stojeszynie powstał zapewne w XVI wieku. Wierni kościoła rzymskokatolickiego należą do parafii Świętego Maksymiliana Marii Kolbe znajdującej się w Hucie Józefów.

WĘGLISKA

Pierwsze wzmianki na temat tej osady w tym rejonie pochodzą z 1739 roku. Źródła podają informację na temat niwy o nazwie Węgliska, która była częścią dóbr Wierzchowskich. W 1795 roku powstał zapewne folwark wydzielony właśnie z tych dóbr i obejmujący tereny dzisiejszej wsi. Wiadomo, że w 1877 właścicielem folwarku był Salezy Kochanowski. Natomiast wieś o takiej nazwie powstała pod koniec XIX wieku w wyniku parcelacji folwarku, która objęła 23 gospodarzy z okolicznych wsi. W 1897 roku wieś była zamieszkała przez 41 osób. Dane statystyczne z 1921 roku podają, że Węgliska zamieszkiwało 72 osoby w 15 domostwach. W czasie II wojny światowej na terenie wsi przeprowadzano intensywne działania partyzanckie. We wsi znajduje się cmentarz żołnierzy Armii Radzieckiej.

WIERZCHOWISKA

Osadnictwo na terenie wsi obecne było już w okresie plemiennym, a później wczesnopiastowskim. Pierwsza wzmianka w źródłach pojawiła się jednak dopiero w 1418 roku. Wierzchowiska początkowo stanowiły własność rodziny Dłuto. W 1457 roku przeszły w ręce Bystramów, a w XVI wieku Osmólskich. Zaś w II połowie XVI wieku wieś przejęli Gorajscy. Przed 1560 rokiem powstał zbór kalwiński, który funkcjonował do połowy XVII wieku. W 1626 roku wieś była doskonale zagospodarowana, oprócz chłopów mieszkało w niej 12 rzemieślników (kowali, szewców, rzeźników itp.). Miejscowość poniosła pewne straty podczas wojen połowy XVII wieku. W tym okresie wieś była własnością Nahoreckich. W I połowie XVII wieku istniał tutaj dwór murowany (w fatalnym stanie), zabudowania dworskie, karczma, młyn, pasieka, stawy rybne, ogród wioski. Na początku XIX wieku zabudowania dworskie spaliły się. W II połowie XIX wieku funkcjonował browar (od 1876 r.), młyn, kuźnia i cegielnia. W 1900 roku Wierzchowiska za 4 000 rubli kupiła rodzina Świdów. Aby zyskać środki do odbudowy zaniedbanych dóbr Gustaw Świda dokonał trzykrotnych parcelacji. W ich wyniku powstało kilka kolonii m.in. Zamłynie i Ożogi. W 1905 roku zastrajkowała służba folwarczna.

W 1921 roku miejscowość liczyła 223 domy i 1551 mieszkańców. Odzyskanie niepodległości zapoczątkowało rozwój wsi. W 1916 roku powstała szkoła powszechna, w 1922 roku erygowano parafię, przed 1930 roku otwarto agencję pocztową. Mieszkańcy wsi przejawiali dużą aktywność na polu społecznym: tworząc straż pożarną, kasę Stefczyka, kółko rolnicze, spółdzielnię „Przyszłość”. Działały: koło gospodyń wiejskich, Koło Młodzieży Wiejskiej Siew, Koło Młodzieży Polskiej, orkiestra dęta, drużyna strzelecka, Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej. Pomnikiem uczczono poległych za ojczyznę, krzyżem żelaznym Józefa Piłsudskiego. W latach 1926-29 Świdowie ponownie dokonali trzykrotnej parcelacji części majątku. Druga wojna światowa stanowiła ciężki okres w dziejach wsi. W 1940 roku osadzono tu wysiedleńców z Wielkopolski. W tym samym roku powstał obóz pracy na Kamiennej Górze. W 1942 roku Niemcy przeprowadzili kilkakrotne oblawy dokonując egzekucji, aresztowań i wywózek. W 1940 roku powstała Komenda Obrońców Polski, wcielona później do AK. W 1944 roku na mocy dekretu PKWN dokonano parcelacji majątku Świdów.

Po II wojnie światowej powstała niezbędna infrastruktura: sieć elektryczna (1954 r.), utwardzona droga (1964 r.) i komunikacja PKS, nowy budynek szkoły (1967 r.), ośrodek zdrowia (1969 r.) oraz nowy kościół (1990 r.).

WOLICA

Pierwszy raz Wolica była wzmiankowana w roku 1412, kiedy to Jan Dłuto nadał kościołowi w Słupiu 7 łąnów pola. Wieś nosiła początkowo nazwy: Wola Dłutowska, Lasocina, Słupska i Goworkowska. Nazwa Wolica utrwaliła się w XVI wieku. Na przestrzeni XV i XVI wieku miejscowość często zmieniała właścicieli, byli nimi Dłutowie, Lasotowie, Łopiennicy. W I połowie XVI wieku istniał dwór i młyn. Pod koniec XVI wieku właścicielami wsi zostali bracia Stoińscy. W połowie XVII wieku właścicielami Wolicy byli: Wioteski, Gorajski, Stoiński i Zielińska, a na początku XVIII wieku Zamojscy. W II połowie XVIII wieku w miejscowości była kaplica dworska. Według spisu powszechnego z 1921 roku Wolica liczyła 95 domów i 629 mieszkańców. W 1920 roku powstała szkoła powszechna, w 1927 roku straż pożarna, w 1929 roku Koło Młodzieży Polskiej, a rok później koło Związku Strzeleckiego. Podczas II wojny światowej spłonęło 29 budynków. W 1942 roku Niemcy rozstrzelali Żydów Wolickich. W egzekucji 7 lipca 1943 roku śmierć poniosło 12 osób. Wolica stanowiła ośrodek silnego ruchu partyzanckiego. W latach 1955-1960 Wolica była siedzibą gromady.

WOLICA KOLONIA

Powstała w 1905 roku wskutek parcelacji gruntów folwarcznych należących do rodziny Starnawskich. W XIX wieku z folwarku Wolica wydzielono folwark Helenów. Oba powstałe folwarki zostały rozparcelowane między chłopów z okolicznych wsi. Działki były wielkości 6 mórg i kosztowały 100 rubli. Osadnicy utworzyli kilka kolonii skupionych nad brzegiem Sanny. Wyjątkiem była tzw. Wolica Folwark położona daleko na polach. W II połowie XIX wieku właścicielem folwarku byli Solmanowie. Areal gruntów wynosił 1607 mórg i było około 12 budowli i młyn. Według spisu powszechnego z 1921 roku Kolonia liczyła 39 domów i 242 mieszkańców. Podczas II wojny światowej wieś była silnym ośrodkiem partyzanckim.

ZARAJEC

Źródła podają, że wieś istniała już w 1759 roku. Powstała w lasach należących do dóbr Stojeszynskich. Z końcem XVIII wieku Zarajec zamieszkiwało około 181 osób. Liczba ta jednak zmalała z powodu późniejszych wojen. W 1846 roku właścicielem Zarajca był Jan Łępicki. Pod koniec XIX i na początku XX wieku wieś uległa parcelacji, w wyniku której powstały inne kolonie. W 1921 roku Zarajec razem z koloniami liczył 56 domów i zamieszkiwany był przez 371 mieszkańców. W okresie międzywojennym na terenie wsi powstała Szkoła Powszechna oraz działało Koło Młodzieży Wiejskiej - Siew. Około 1949 roku przeprowadzono elektryfikację. W 1956 roku powstała jednostka OSP, potem zbudowano remizę oraz szkołę.

1.3. Lokalne uwarunkowania środowiska

Położenie gminy określają współrzędne geograficzne, których wartość wynosi 50°50'N (szerokości północnej) na północnym krańcu w miejscowości Pasieka i 50°40'N (szerokości północnej) na południowym krańcu w Rezerwacie Imielty Ług oraz 22°14'E (długości wschodniej) na zachodnim krańcu w Gwizdowie i 22°27'E (długości wschodniej) na krańcu wschodnim w Antolinie.

Ten obszar charakteryzuje się żywą, strukturalno-erozyjną rzeźbą. Występują tu znaczne deniwelacje terenu, które powstały w okresie trzeciorzędu i czwartorzędu. Wysokości bezwzględne znajdują się w przedziale od 180 do 312 m n.p.m, a różnice wysokości względnych osiągają 50 - 60 m. Najbardziej charakterystycznym i zarazem najstarszym elementem rzeźby tego terenu są zrównania wierzchowinowe. W krajobrazie najbardziej widoczne są w okolicach Wierzchowisk, Pasieki i Węglisk. Występują tu także różne formy dolinowe. Zaliczana jest do nich m.in. dolina Sanny. W wyniku działalności człowieka powstało wiele nowych elementów krajobrazu. Rozwój rolnictwa przyczynił się do wzmożenia procesów erozyjnych, powodując powstanie nowych lub przyspieszając przeobrażenia już istniejących napięć erozyjnych. Nasilenie tych antropogenicznych form rzeźby terenu ma miejsce głównie na odcinkach dróg wytyczonych w dolinie Sanny m.in.: w Modliborzycach, Kolonii Zamek, Kolonii Wolicy czy Stojeszynie. Eksploatacja surowców naturalnych doprowadziła do powstania licznych kamieniołomów oraz wyrobisk. Inne przekształcenia są spowodowane deniwelacją terenu przez mieszkańców.

Gleby występujące na tym obszarze należą do płowych w kompleksie z brunatnymi. Powstały na podłożu lessowym i lessopodobnym. W dolinach rzecznych nagromadziły się mady. W południowej części spotyka się gleby bielcowe i rdzawe powstałe na piaskach luźnych i słabo gliniastych, porośniętych przez lasy iglaste – głównie bory sosnowe.

Warunki klimatyczne w północnej części są typowe dla Roztocza zaś w południowej dla Kotliny Sandomierskiej. Podobnie jak i w innych rejonach Polski klimat ma charakter przejściowy. Jest to spowodowane napływem mas powietrza z dwóch różnych kierunków. Na kształtowanie się

klimatu duży wpływ ma ukształtowanie terenu. Znaczne zróżnicowanie wysokości względnych przyczynia się do lokalnego zróżnicowania klimatycznego.

Występuje tu kilka poziomów wodonośnych. Horyzonty wody układają się stokowo na różnych wysokościach. Pojawiają się także strefy nieciągłości zwierciadła wody podziemnej. W niektórych miejscach można zaobserwować mokradła i podmokłości, gdyż poziom wód podziemnych występuje na niewielkich głębokościach, najczęściej do 5 m. Pomimo pozornego bogactwa części gminy w wodę, zasoby podziemne nie są zbyt duże. Ma na to wpływ niewielka miąższość warstwy wodonośnej.

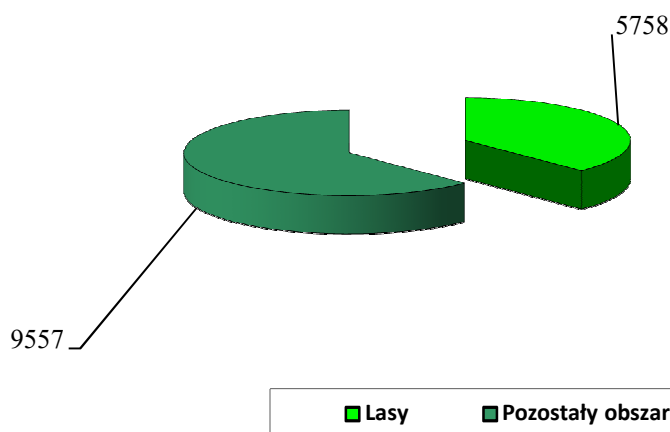
Na obszarze gminy w równomiernym rozmieszczeniu wybijają źródła wody podziemnej. Występują one prawie wyłącznie w głębokich dolinach. Najczęściej są one źródłami podzboczowymi, wypływającymi z margli kredowych i opok oraz wapieni. Znajduje się tu 47 miejsc wypływu wody podziemnej, które określane są mianem źródeł. Funkcjonują obecnie lub funkcjonowały w nieodległej przeszłości. Najwyżej położone jest źródło w dnie wąwozu w Bilsku, a najniżej źródło pod zboczem Sanny w Brzezinach.

Głównym ciekim wodnym na obszarze gminy Modliborzycze jest rzeka Sanna, mająca swe źródło w Wierchowiskach. Występują również inne ciekі stałe, a największy z nich to Lutynka – prawostronny dopływ Sanny. Południową część gminy odwadnia Łukawica i jej dopływ Dębowiec. Występuje tu także szereg bezimiennych rzek.

Na omawianym terenie znajduje się wiele naturalnych i sztucznych zbiorników retencyjnych, które gromadzą wodę. Zbiorniki wodne mają różną genezę i można je spotkać w prawie wszystkich zakątkach gminy. Są także w różny sposób wykorzystywane, jednak najczęściej przeznaczone są na stawy rybne, kąpieliska czy rezerwuary wody pitnej.

Ten obszar porasta zróżnicowana roślinność, która ukształtowała się pod wpływem różnorodności warunków siedliskowych. Do siedlisk leśnych zaliczane są lasy: dębowo-lipowe, buczyny, bory jodłowe i sosnowe oraz mieszane, a także olsy i łęgi. Występują tu różne typy torfowisk, z których wyróżnia się: wysokie, przejściowe i niskie. Na większości obszaru można spotkać zbiorowiska łąkowe. Stwierdzono tutaj występowanie ponad 687 gatunków roślin naczyniowych. W bogactwie flory znajdują się 32 gatunki pod ścisłą ochroną oraz 8 pod częściową. Można zaobserwować także wiele gatunków zwierząt, zarówno chronionych jak i nie. Mnogość gatunków ma swoje siedlisko głównie w rezerwach czy obiektach chronionego krajobrazu. Częstym gościem na naszych polach czy drogach jest sarna, dzik a nawet łось.

Powierzchnię 5 758 ha zajmują lasy. Znajduje się w nich Krajobrazowy Park „Lasy Janowskie”, a w nim rezerwat przyrody „Imielty Łęg” z bogactwem flory i fauny. Położenie gminy Modliborzycze na pograniczu trzech regionów przesądza o wyjątkowej różnorodności środowiska przyrodniczego. Gmina obfituje w liczne walory turystyczne. Występują tu zarówno elementy charakterystyczne dla wszystkich trzech regionów, jak też tylko dla strefy krawędziowej, na przykład źródła szczelinowe. Na obszarze około 153 km² występują, co najmniej trzy typy krajobrazu: wyżynny lessowy w północnej i zachodniej części gminy, dolin rzecznych w centrum (dolina Sanny) oraz krajobraz piaszczystych tarasów rzecznych z wydrami i bagnami na przemian w południowej części gminy. Z estetycznego i krajobrazowego punktu widzenia najatrakcyjniejsza jest część północna, roztoczańska. Pod względem przyrodniczym i naukowym ogromne walory wykazuje też część południowa, położona na Równinie Biłgorajskiej. Blisko 40% powierzchni gminy stanowi krajobraz naturalny lub prawie naturalny, który mimo użytkowania przez człowieka utrzymuje równowagę biologiczną. Jednym z najistotniejszych walorów przyrodniczych gminy jest jej znaczna lesistość – około 38% powierzchni (wobec około 23% w skali kraju). Lasy zajmują południową część gminy. Jest to fragment jednego z największych w Polsce zwartego kompleksu leśnego – tzw. Lasów Janowskich, odgrywających ogromną rolę klimatotwórczą oraz wodochronną (wchodzące w ich skład bagna, torfowiska, stawy, bory bagienne i wilgotne retencjonują ogromne ilości wody).

Wyk.1 Powierzchnia zajmowana przez lasy w ha
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

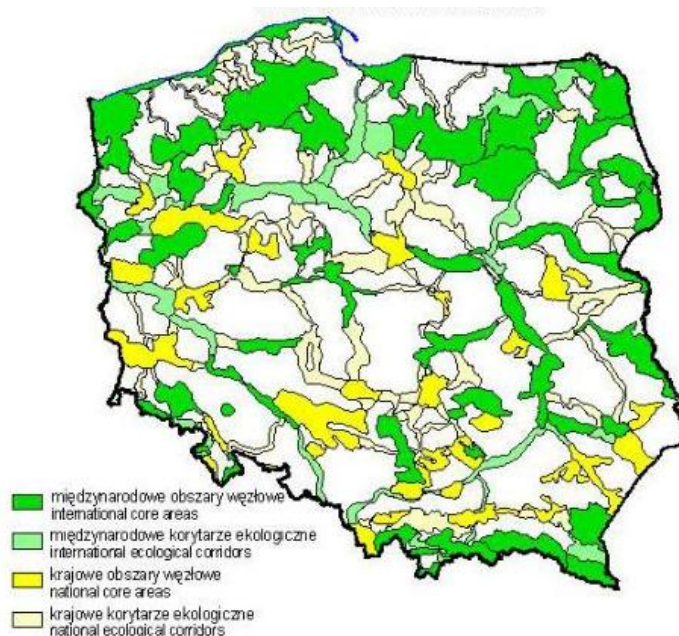
Lasy Janowskie wraz z Puszcą Solską tworzą jeden z największych zwartych kompleksów leśnych w kraju. Jest to obszar preferowany do ochrony unikatowych wartości środowiska przyrodniczego oraz wykorzystania obszaru do funkcji dydaktyczno-turystycznych. Obszar gminy objęty jest wieloprzestrzennymi i indywidualnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu oraz zajmuje ważne miejsce w krajowym i europejskim systemie ekologicznym.

Fot.1 Lasy Janowskie
Źródło: Internet

Południowa część gminy znajduje się w granicach Europejskiej Sieci Ekologicznej (ECONET-POLSKA) tworzonej od 1993r. i obejmującej spójny przestrzennie i funkcjonalnie system reprezentatywnych i najlepiej zachowanych pod względem różnorodności biologicznej obszarów Europy.

Rys.4 Krajowa sieć ekologiczna ECONET - POLSKA

Źródło: Internet

Dodatkowo wartość przyrodnicza Kompleksu Leśnego Lasów Janowskich spowodowała, że obszar ten zaliczony został do ostoi przyrody o znaczeniu europejskim (CORINE) i jest obszarem węzłowym wspomnianej sieci – kompleksem leśnym I rzędu. Na obszarze Parku w Studium Uwarunkowań Zagospodarowania Przestrzennego ustalano wymóg uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej i zabezpieczenia wód przed zanieczyszczeniem. Stąd jednym z podstawowych celów rozwoju gminy Modliborzyce jest kształtowanie racjonalnej gospodarki wodno – ściekowej, przy jednoczesnym uwzględnieniu szczególnej podatności środowiska przyrodniczego gminy na degradację. Realizacja Projektu przyczyni się do osiągnięcia wspomnianego celu poprzez rozbudowę systemów kanalizacji sanitarnej i likwidację zagrożeń środowiskowych wynikających ze stanu obecnego.

Najbardziej wartościowy obszar gminy stanowi Rezerwat Imielty Ług. Jest to teren wodno-torfowiskowy o łącznej powierzchni 802 ha. Rezerwat obejmuje zarastający staw przechodzący w torfowisko przejściowe i wysokie, a następnie w bór bagienny. Występuje tu 45 zespołów roślinnych, reprezentujących 13 klas roślinnych. Znaleźć można 14 gatunków grzybów, 71 gatunków porostów, 107 gatunków mszaków i 312 gatunków roślin naczyniowych. W rezerwacie występuje szereg rzadkich roślin chronionych (wawrzynek, wilczydło, rosiczki, widłaki, brodawka kępowa). Liczne są gatunki ptaków wodnych i drapieżnych. Stwierdzono, że występuje tu orzeł bielik. Można spotkać liczne gady, płazy, ssaki, w tym tak duże jak jeleni i łosi. Wszystkie wspomniane uwarunkowania środowiskowe wskazują na potrzebę ochrony całego obszaru gminy.

Fot.2 Imielty Ług

Źródło: Internet

Obecnie przez gminę przebiega jeden odcinek szlaku turystycznego o charakterze międzyregionalnym. Jego trasę podają niektóre przewodniki po Puszczy Solskiej i Roztoczu. Na terenie gminnego kompleksu leśnego (Leśnictwo Majdan) są szlaki turystyczne piesze i rowerowe, wyznaczone miejsca postoju, parkingi. Miejsca pamięci narodowej w Kalennem są punktem docelowym wielu ścieżek turystycznych.

Wszystkie wyżej wymienione elementy krajobrazu w połączeniu z zajmowaną powierzchnią leśną, florą oraz fauną tworzą bardzo interesujące i atrakcyjne turystyczne miejsce. Jest to teren wprost wyśmienity dla rozwoju turystyki i rekreacji.

1.4. Demografia i rolnictwo

Gminę Modliborzyce zamieszkuje 7225 mieszkańców. Zmiany w liczbie ludności przedstawia tabela poniżej.

Lp.	Miejscowość	Liczba osób			
		2015r.	2016r.	2017r.	2018r.
1.	Antolin	90	91	88	91
2.	Bilsko	61	58	56	58
3.	Brzeziny	148	150	154	151
4.	Ciechocin	32	29	28	26
5.	Dąbie	265	268	273	271
6.	Felinów	142	140	138	135
7.	Gwizdów	77	76	73	71
8.	Kalenne	9	9	9	12
9.	Kolonia Zamek	424	424	419	423
10.	Lute	220	216	212	210
11.	Majdan	166	164	160	164
12.	Michałówka	110	109	108	102
13.	Modliborzyce	1466	1462	1473	1471
14.	Pasieka	165	170	165	162

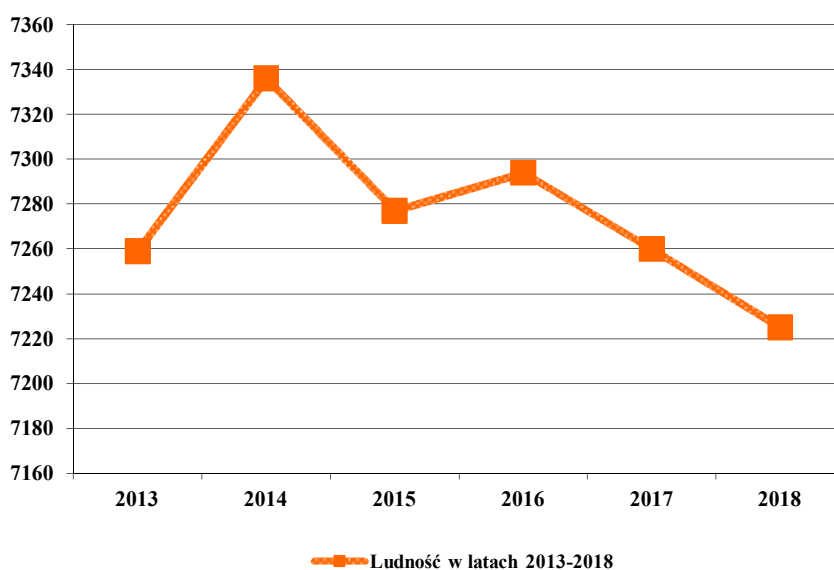
15.	Słupie	424	422	435	438
16.	Stojeszyn Pierwszy	367	360	358	354
17.	Stojeszyn Drugi	436	435	432	430
18.	Stojeszyn Kolonia	136	137	135	131
19.	Świnki	8	8	7	7
20.	Węgliska	131	133	132	137
21.	Wierchowiska Pierwsze	859	859	855	849
22.	Wierchowiska Drugie	567	567	563	550
23.	Wolica Pierwsza	269	206	257	255
24.	Wolica Druga	198	196	195	189
25.	Wolica Kolonia	287	294	292	296
26.	Zarajec	237	240	243	242
RAZEM		7277	7294	7260	7225

Tab.1 Liczba osób w poszczególnych miejscowościach Gminy Modliborzycy
na dzień 31 grudnia

Źródło: Opracowanie i wyliczenia własne na podstawie danych USC w Modliborzycach

Analizując dane można spostrzec głównie spadek liczby mieszkańców w poszczególnych miejscowościach. Jedynie w ośmiu miejscowościach nastąpił niewielki wzrost. Jednak nie wpływa on na ogólny stan całej gminy. Z informacji zawartych w tabeli wynika, że na przestrzeni kilku lat liczba ludności spadła o 50 osób. Taka sytuacja jest spowodowana mniejszą liczbą urodzeń w stosunku do liczby zgonów oraz migracją. Na poniższym wykresie również możemy zaobserwować tę sytuację.

Wykres obrazuje spadek liczby ludności na przestrzeni 6 lat. Gęstość zaludnienia Gminy Modliborzycy wynosi 46 os/km² i jest znacznie niższa od średniej gęstości zaludnienia dla województwa - 85 os/km², kraju - 124 os/km² i powiatu - 53 os/km². Struktura wiekowa w badanym okresie jest na stałym poziomie i wynosi średnio 50% udziału kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie ludności.

Wyk.2 Ludność w latach 2013 – 2018 na dzień 31 grudnia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w Modliborzycach

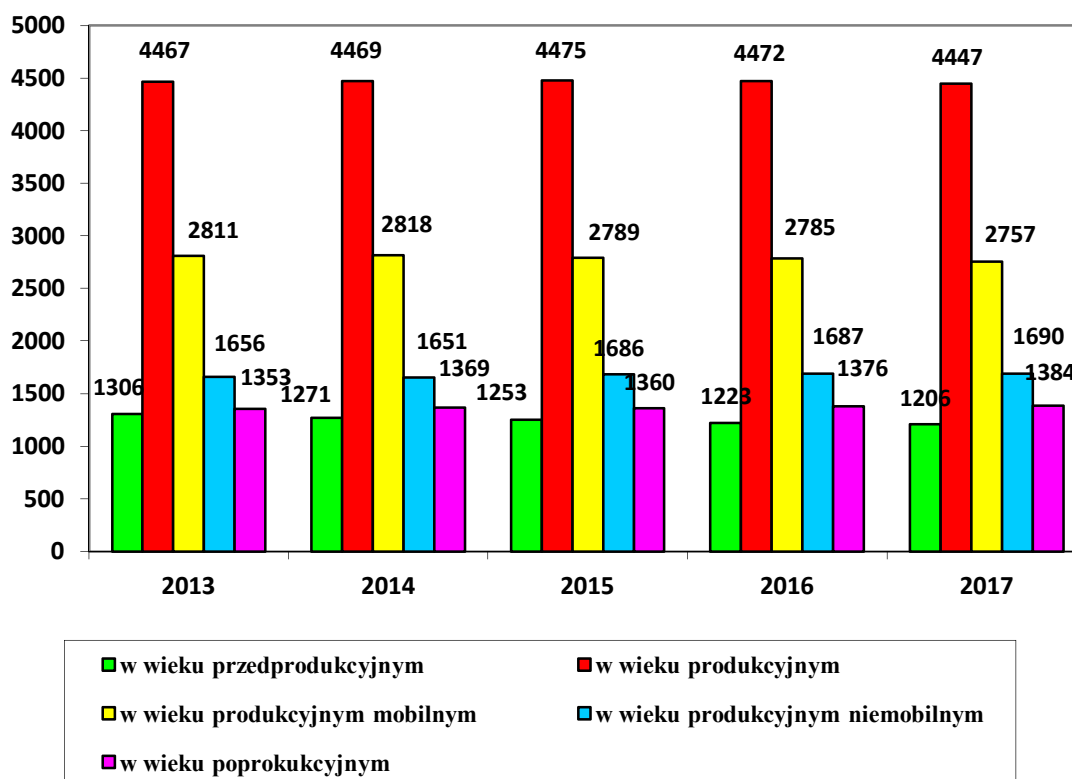
STRATEGIA ROZWOJU GMINY MODLIBORZYCZE NA LATA 2020-2025

Obserwuje się również stały wzrost ludności w wieku produkcyjnym, przy spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym. Główną przyczyną takich zmian jest starzenie się społeczeństwa i ujemny przyrost naturalny. Graficzne ujęcie struktury wiekowej przedstawia tabela oraz wykres.

	KOBIETY					MĘŻCZYŹNI				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym	635	615	602	590	591	671	656	651	633	615
Mieszkańcy w wieku produkcyjnym	2016	2023	2041	2038	2023	2451	2446	2434	2434	2424
Mieszkańcy w wieku produkcyjnym mobilnym	1333	1341	1344	1339	1327	1478	1477	1445	1446	1430
Mieszkańcy w wieku produkcyjnym niemobilnym	683	682	697	699	696	973	969	989	988	994
Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym	935	940	938	934	934	418	429	422	455	450

Tab.2 Struktura wiekowa Kobiet i Mężczyzn w Gminie Modliborzycze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

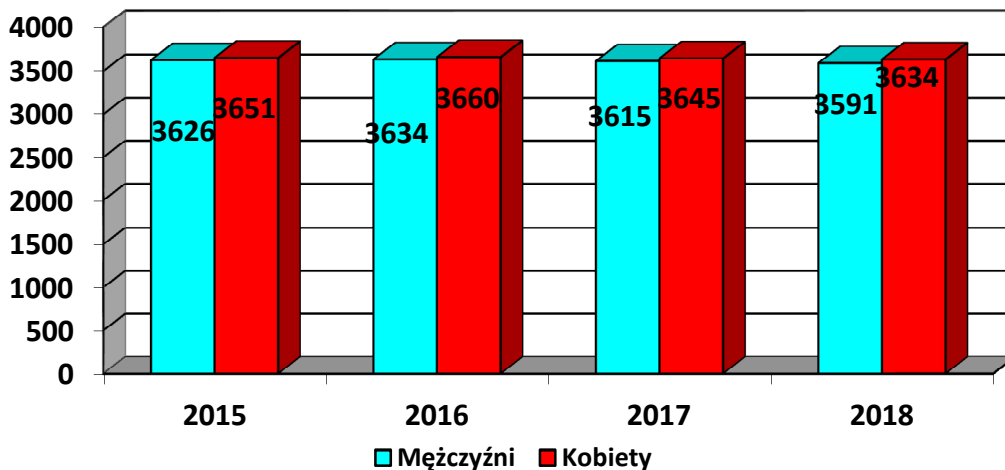

Wyk.3 Struktura wiekowa ludności w Gminie Modliborzycze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

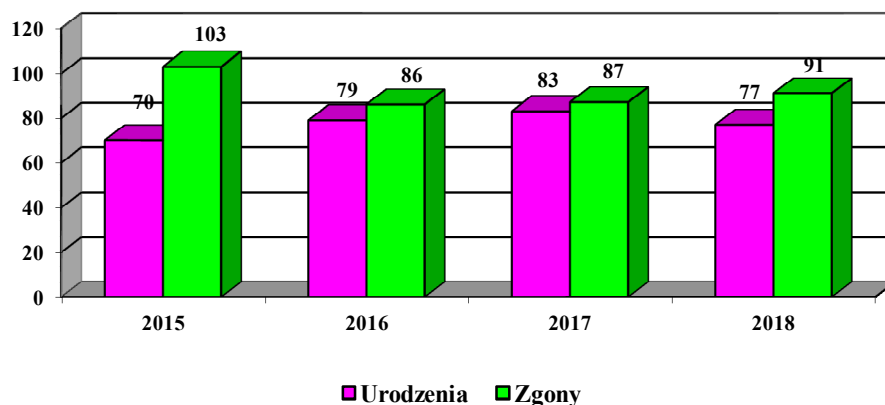
Według danych USC na koniec 2015 roku w Gminie Modliborzyce mieszkało 7277 osób, w tym 3626 mężczyzn i 3651 kobiet. W 2016 roku ogólna liczba mieszkańców wynosiła 7294, w tym 3634 mężczyzn oraz 3660 kobiet. Natomiast w 2017 roku to liczba 7260 osób w tym 3615 mężczyzn i 3645 kobiet, a w 2018 roku było 7225 mieszkańców w tym 3591 mężczyzn oraz 3634 kobiet. Na podstawie tych danych można zaobserwować ogólny spadek liczby mieszkańców.

Wyk.4 Stan ludności w latach: 2015, 2016, 2017, 2018.

Źródło: dane USC

W 2015 roku zarejestrowano 70 urodzeń żywych i 103 zgony. Przyrost naturalny był ujemny i wynosił „-33”. W 2016 roku: 79 – urodzeń żywych, 86 – zgonów, a przyrost naturalny „-7”, zaś w roku 2017: 83 – urodzeń żywych, 87 – zgonów, przyrost naturalny „-4”. Natomiast w 2018 roku było 77 – urodzeń żywych, 91 – zgonów, przyrost naturalny wynosił „-14”. Z powyższych danych wynika że przyrost naturalny ma tendencję malejącą nieznacznie.

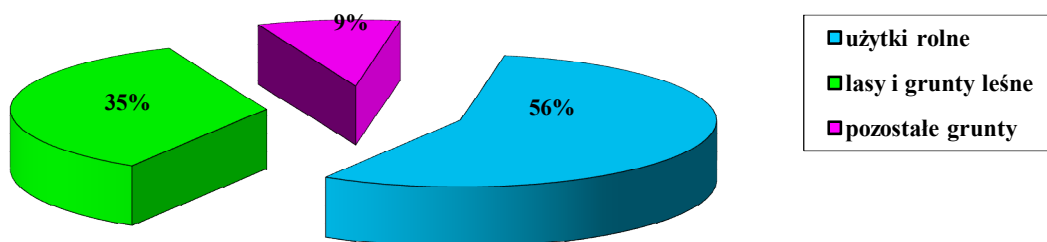

Wyk.5 Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Modliborzyce w latach 2015, 2016, 2017, 2018.

Źródło: dane GUS

Gmina Modliborzyce jest gminą typowo rolniczą. Z ogólnej powierzchni 153 km², 56% stanowią użytki rolne, 35% użytki leśne, a pozostałe grunty to jedynie 9%. Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa rolnego wynosi 5 ha, zaś przeciętna powierzchnia użytków rolnych na jedno gospodarstwo rolne to 3,9 ha. Charakterystykę struktury gruntów na terenie gminy przedstawiają poniższy diagram i tabela.

Wyk.6 Struktura gruntów w gminie Modliborzyce
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szczegółową charakterystykę prezentuje poniższe zestawienie.

Struktura użytkowania gruntów	Powierzchnia	J.m.
Użytki rolne	8 518	ha
Lasy i grunty leśne	5 353	ha
Pozostałe grunty	1 444	ha

Tab.3 Struktura użytkowania gruntów w gminie Modliborzyce
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura obszarowa gminy powoduje, że w planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego jako podstawowe jej funkcje wymienione są rolnictwo i leśnictwo. Obsługę ludności i turystykę traktuje się jako funkcje uzupełniające. Niska dochodowość dwóch pierwszych dziedzin wywołuje potrzebę zainwestowania w rozwój dwóch pozostałych. Poprawa stanu infrastruktury technicznej niewątpliwie jest pierwszym krokiem jaki należy podjąć, celem wyrównania szans rozwoju lokalnego.

1.5. Infrastruktura techniczna i społeczna

1.5.1. Komunikacja

Na terenie gminy znajduje się sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Spełnia ona podstawowe potrzeby w zakresie transportu i komunikacji. Wiele odcinków dróg zostało wyremontowanych a pozostałe będą remontowane w najbliższej przyszłości. Ogólna charakterystyka przedstawia się następująco:

- długość dróg gminnych na terenie miasta wynosi 6,79 km
- długość dróg gminnych na terenie wiejskim wynosi 96,10 km
- długość dróg wojewódzkich na terenie gminy wynosi 6,06 km
- długość dróg krajowych na terenie gminy wynosi 8,61 km

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MODLIBORZYCE NA LATA 2020-2025

W roku 2019 rozpoczęto budowę drogi S19, która będzie przebiegała przez teren gminy Modliborzyce.

Rys.5 Sieć komunikacyjna w Gminie Modliborzyce

Źródło: Internet

Wykaz Dróg Powiatowych przebiegających przez Gminę Modliborzyce		
Lp.	Numer drogi	Nazwa
1.	2802 L	Zarajec – Potok Wielki
2.	2803 L	Stojeszyn Pierwszy - Zarajec
3.	2804 L	Modliborzyce – Błażek
4.	2806 L	Wierzchowiska – Piłatka
5.	2812 L	Wolica Pierwsza – Branew
6.	2815 L	Modliborzyce – Gwizdów – gr. woj. (Rzeczycza Długa)

Tab.4 Drogi powiatowe w Gminie Modliborzyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych powiatowych

Wykaz Dróg Gminnych w Modliborzycach		
Lp.	Numer drogi	Nazwa
1.	108710 L	Potoczek – Stojeszyn
2.	108726 L	Wolica – Wierzchowiska
3.	108727 L	Błojec – Felinów
4.	108728 L	Modliborzyce – Dąbie
5.	108729 L	Wierzchowiska – Kamienna Góra
6.	108730 L	Wolica – Biała
7.	108731 L	Majdan – Świnki – Kopce
8.	108732 L	Brzeziny – Majdan – Kopce
9.	108733 L	Stojeszyn – Świnki
10.	108734 L	Pikule – Ciechocin
11.	108735 L	Modliborzyce – Lute
12.	108736 L	Wierzchowiska – Majdan Obleszcze
13.	108737 L	Stojeszyn – Brzeziny
14.	108738 L	Stojeszyn – Kąty
15.	108739 L	Kolonia Zamek – Zamek
16.	108740 L	Wierzchowiska – Andrzejów – dr. pow. 2812L
17.	108741 L	Kolonia Wolica – Folwark
18.	108742 L	Wolica Kolonia – Wolica Pierwsza
19.	108743 L	Michałówka – Wojciechów
20.	108744 L	Michałówka – Dąbros
21.	108745 L	Modliborzyce ul. Błotna
22.	109043 L	Modliborzyce ul. Cicha
23.	109044 L	Modliborzyce ul. Długa
24.	109045 L	Modliborzyce ul. Gołębia
25.	109046L	Modliborzyce ul. Jagiellońska
26.	109047 L	Modliborzyce ul. Janowska
27.	109048 L	Modliborzyce ul. Kościelna
28.	109049 L	Modliborzyce ul. Kowalska
29.	109050 L	Modliborzyce ul. 11 Listopada
30.	109051 L	Modliborzyce ul. Niecała
31.	109052 L	Modliborzyce ul. Ogrodowa
32.	109053 L	Modliborzyce ul. Orla
33.	109054 L	Modliborzyce ul. Plac Strażacki
34.	109055 L	Modliborzyce ul. Pogodna
35.	109056 L	Modliborzyce ul. Polna
36.	109057 L	Modliborzyce ul. Sadowa
37.	109058 L	Modliborzyce ul. Słoneczna
38.	109059 L	Modliborzyce ul. Zaborska
39.	109060 L	Kolonia Zamek – Folwark

40.	109061 L	Wolica Druga – Wolica Pierwsza
41.	109062 L	Zarajec – Zarajec
42.	109065 L	Wolica Kolonia – Lute
43.	109066 L	Wierzchowiska Drugie – Antolin
44.	109067 L	Wierzchowiska Drugie – Węgliska
45.	109068 L	Wierzchowiska Drugie – Wierzchowiska Pierwsze
46.	113555 L	Modliborzycy ul. Adama Mickiewicza (od skrzyżowania z ul. Sadową do skrzyżowania z ul. Józefa Piłsudskiego)
47.	113556 L	Modliborzycy ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego (od skrzyżowania z ul. Sadową do skrzyżowania z ul. Józefa Piłsudskiego)
48.	113557 L	od skrzyżowania z drogą powiatową nr 2804 L do skrzyżowania z drogą gruntową (działka nr 905) – drogą gminną Wierzchowiska Pierwsze – Kamienna Góra nr 108729 L
49.	113558 L	od skrzyżowania z drogą powiatową nr 2804 L do skrzyżowania z drogą gminną Wierzchowiska Pierwsze – Kamienna Góra nr 108729 L
50.	113559 L	od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 857 do skrzyżowania z drogą gminną Brzeziny – Majdan – Kopce nr 108732 L
51.	113560 L	od skrzyżowania z działką nr ewid. 1210 do granic działki 1214 (Obręb Stojeszyn Drugi)
52.	113561 L	od skrzyżowania z drogą powiatową nr 2803 L Stojeszyn – Felinów – Zarajec do granicy gminy Modliborzycy
53.	113562 L	od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 857 do skrzyżowania z drogą gminną Brzeziny – Majdan – Kopce nr 108732 L (m. Majdan)
54.	113563 L	od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 857 do drogi w Stojeszynie Drugim (m. Grabczycha)
55.	113564 L	od skrzyżowania z drogą powiatową Modliborzycy – Błazek nr 2804 L do przysiółka Pasieka Kolonia
56.	113565 L	od skrzyżowania z drogą powiatową Modliborzycy – Błazek nr 2804 L do skrzyżowania z drogą tzw. Madejówka
57.	113566 L	od skrzyżowania z drogą powiatową Modliborzycy – Błazek nr 2804 L do skrzyżowania z drogą powiatową Modliborzycy – Błazek nr 2804 L (pętla)
58.	113567 L	od skrzyżowania z drogą powiatową Modliborzycy – Błazek nr 2804 L do skrzyżowania z drogą powiatową Wolica Druga – Polichna
59.	113568 L	od skrzyżowania z drogą gminną Wolica Pierwsza – Wierzchowiska Pierwsze nr 10826 L do skrzyżowania z drogą gminną Wolica – Wierzchowiska nr 108726 L (pętla)
60.	113569 L	od skrzyżowania z drogą powiatową nr 2804 L Modliborzycy – Błazek do skrzyżowania z drogą gminną nr 108736 L Wierzchowiska – Majdan Obleszcze

Tab.5 Drogi gminne w Gminie Modliborzycy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych powiatowych

Drogi krajowe administrowane są przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w Lublinie, drogi wojewódzkie przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie, powiatowe przez Starostwo Powiatowe w Janowie Lubelskim, natomiast drogi gminne przez Urząd Miejski w Modliborzycach. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 19 (Kuźnica Białostocka – Białystok - Siemiatycze - Międzyrzec Podlaski - Kock - Lublin - Nisko – Rzeszów), droga wojewódzka 857 (Zaklików – Modliborzycy), 6 dróg powiatowych oraz 60 dróg gminnych. Położenie gminy na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych jest dużym walorem dla rozwoju działalności gospodarczej, a jednocześnie stanowi znaczne obciążenie komunikacyjne. Odbywa się tu nasilony ruch pasażerski, osobowy oraz tranzytowy, w dużej mierze międzynarodowy.

1.5.2. Sieć wodociągowa, gazowa i kanalizacyjna

Sieć wodociągowa

Gmina Modliborzyce jest zwodociągowana w 100%. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi 153 km, z czego 90% określone jest, jako dobre. W gminie są trzy ujęcia wody w miejscowościach: Węgliska, Wierzchowiska Drugie i Zarajec.

Rys. 6 Sieć wodociągowa w Gminie Modliborzyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zakładu Gospodarki Komunalnej

ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY LUDNOŚCI I GOSPODARKI W CIĄGU ROKU (DAM ³)			
	2015	2016	2017
Ogółem	1 786,6	1 793,7	1 801,3
Przemysł	36	39	37
Rolnictwo i leśnictwo	1 574	1 574	1 574

Eksploracja sieci wodociągowej ogółem	176,6	180,7	190,3
Eksploracja sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych	169,1	172,7	182,3
Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	2,0%	2,2%	2,1%

Tab. 6 Zużycie wody na potrzeby ludności i gospodarki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sieć kanalizacyjna

Gmina Modliborzyce obecnie jest skanalizowana w ok. 19%. W największym stopniu skanalizowana jest miejscowość Modliborzyce ok. 85%, która stanowi centrum Gminy. Łączna długość sieci w Modliborzycach wynosi 23 km.

W roku 2019 skanalizowane zostało częściowo Słupie, gdzie do zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej podłączono 26 gospodarstw. Łącznie na terenie gminy z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta 407 gospodarstw. Ścieki oczyszczane są w oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na gruntach miejscowości Słupie. Przepustowość oczyszczalni wynosi 200 m³/dobę, a dostarczane ścieki prawie w 100% wykorzystuje możliwości techniczne ich oczyszczenia. Niezbędnym elementem, który umożliwi podłączenie innych miejscowości do oczyszczalni jest rozbudowa istniejącej oczyszczalni i zwiększenie jej przepustowości.

1.5.3. Przydomowe oczyszczalnie ścieków

Przydomowa oczyszczalnia ścieków jest doskonałą alternatywą dla szamb. Przede wszystkim musimy zauważyć, że przydomowa oczyszczalnia ścieków jest wygodna i tania w eksploatacji. Poza tym jest to rozwiązanie bezpieczne i ekologiczne.

W Gminie Modliborzyce przeprowadzono IV etapy dotyczące budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Łącznie zostało wykonanych 477 instalacji w poszczególnych miejscowościach, co obrazuje nam tabela niżej.

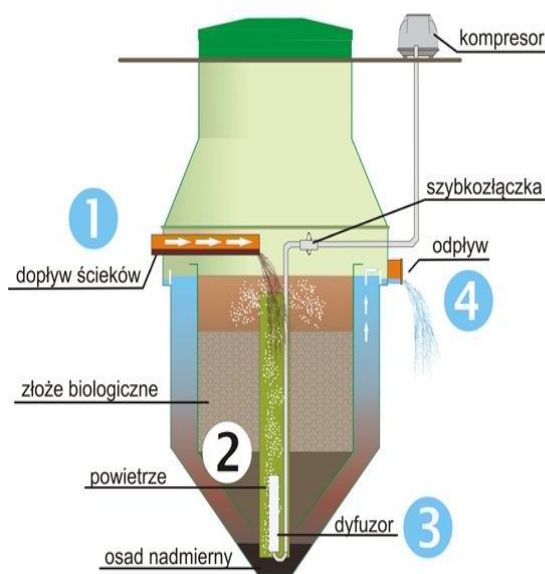
EWIDENCJA PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW					
Lp.	Nazwa Miejscowości	Liczba Wykonanych instalacji	Lp.	Nazwa Miejscowości	Liczba Wykonanych instalacji
1.	Antolin	12	12.	Słupie	1
2.	Bilsko	1	13.	Stojeszyn Drugi	44
3.	Brzeziny	30	14.	Stojeszyn Kolonia	12
4.	Ciechocin	1	15.	Stojeszyn Pierwszy	34
5.	Dąbie	2	16.	Węgliska	15
6.	Felinów	9	17.	Wierzchowiska Drugie	78
7.	Gwizdów	19	18.	Wierzchowiska Pierwsze	119
8.	Kalenne	2	19.	Wolica Druga	23
9.	Majdan	6	20.	Wolica Pierwsza	19
10.	Michałówka	7	21.	Zarajec	21
11.	Pasieka	22			

Tab. 7 Zestawienie przydomowych oczyszczalni ścieków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Referatu ds. Inwestycji

Przydomowa oczyszczalnia ścieków oparta jest na technologii nisko obciążeniowego osadu czynnego i zanurzonego złoża biologicznego polegającej na oczyszczeniu ścieków poprzez mikroorganizmy i bakterie tlenowe, rozwijające się przy intensywnym napowietrzaniu ścieków. W komorze napowietrzania unoszące się pęcherzyki powietrza, powodują taki sam przepływ ścieku znajdującego się w rurze oraz porywanie cząstek stałych z dna zbiornika. Umożliwia to wytworzenie się odpowiedniej grupy mikroorganizmów niezbędnych do prowadzenia procesu oczyszczania w warunkach tlenowych na złożu. Siły grawitacji powodują opadanie cząsteczek stałych na dno, skąd ponownie zostają porwane strumieniem pęcherzyków powietrza ku górze, itd. W chwili napływu nowych ścieków do komory napowietrzania następuje przemieszanie masy cieczy w kierunku odpływu. Oczyszczone ścieki odprowadzane są w sposób grawitacyjny rurą PCV. Tworzący się w procesie oczyszczania osad czynny mieszany jest w sposób ciągły ze świeżymi ściekami doprowadzanymi do komory napowietrzania. Procesowi oczyszczania ścieków towarzyszy tlenowa stabilizacja, pozostającego w reaktorze osadu (mineralizacja). Nierównomierny dopływ ścieków w ciągu doby ze względu na opisaną technologię nie ma wpływu na pracę oczyszczalni. W środku komory napowietrzania umieszczona jest rura o średnicy 20 cm zawieszona w odległości 10 cm od dna zbiornika. Powietrze wtłaczane przewodem uwalniane jest przy końcu rury przez dyfuzor w kształcie dysku. Kształt komory napowietrzania oraz umiejscowienie dyfuzora zapewniają mieszanie się oczyszczonych ścieków z powietrzem. Powietrze doprowadzane jest do oczyszczalni przy pomocy kompresora umieszczonego bezpośrednio przy oczyszczalni w skrzynce ochronnej lub w pomieszczeniu gospodarczym.

- 1** Dopływ ścieków do komory napowietrzania. Zawarty w pęcherzykach powietrza tlen dostarczany przez pompkę umożliwia namnażanie się na złożu biologicznym mikroorganizmów, które odżywiają się związkami organicznymi zawartymi w ściekach i prowadzą ich tlenowy rozkład.
- 2** Przerobiona w ten sposób materia opada na dno zbiornika skąd dzięki ciągłemu napowietrzaniu jest porywana i wielokrotnie rozkładana. W ten sposób osiągany jest wysoki stopień oczyszczania ścieków.
- 3** Nadmiar przerobionej materii grawitacyjnie gromadzi się na dnie zbiornika tworząc osad nadmierny, który 1-2 razy do roku należy odpompować np. przy pomocy wozu asenizacyjnego.
- 4** Nad osadem w komorze osadnika wtórnego zbiera się oczyszczona woda, która jest wypychana przez napływające nowe porcje ścieków do góry, przelewa się przez kolierz pełniący funkcję dodatkowego filtra i opuszcza oczyszczalnię przez rurę wylotową.

Ryc. 7 Etapy funkcjonowania biologicznej oczyszczalni ścieków

Źródło: Internet

1.5.4. Gospodarowanie odpadami komunalnymi

W Polsce od 2013 roku wprowadzono nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi, na podstawie ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w Gminie Modliborzyce (Dz. U. z 2018 roku poz. 1454 ze zm.)

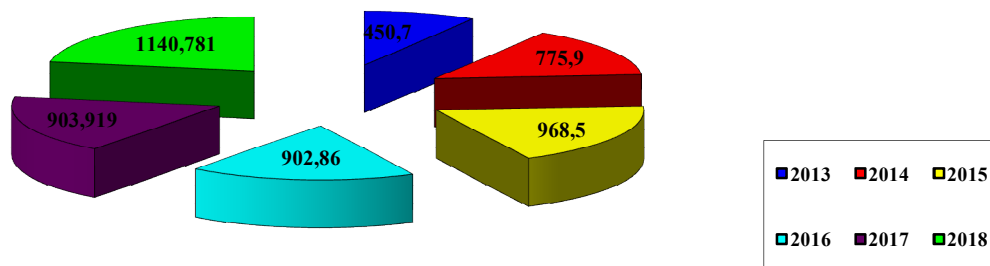
Od 2013 roku każda Gmina ma obowiązek prowadzenia systemu gospodarowania odpadami, obejmując każdego właściciela zamieszkałej nieruchomości w zamian za ponoszoną przez niego opłatę.

ILOŚĆ OSÓB W NALICZONYCH DECYZJACH ORAZ ZŁOŻONYCH DEKLARACJI PRZEZ MIESZKAŃCÓW GMINY MODLIBORZYCE				
ROK	ODPADY SEGREGOWANE		ODPADY NIESEGREGOWANE	
	liczba osób	liczba złożonych deklaracji	liczba osób	liczba złożonych deklaracji
2013	5376	1706	192	70
2014	5483	1785	56	32
2015	5478	1769	49	31
2016	5367	1752	43	28
2017	5457	1805	40	25
2018	5371	1813	38	23

Tab.8 Mieszkańcy gminy z podziałem na rodzaj odpadów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG

Powyższa tabela przedstawia dane zebrane w ciągu sześciu lat. Obrazują one ilość oddanych odpadów segregowanych i niesegregowanych. Jest uwzględniony podział na dwie kategorie. Jedną to liczba osób zamieszkałych gminą w danym roku, a druga to ilość złożonych deklaracji przez mieszkańców. Z każdym rokiem można zauważyć tendencję spadkową w obu kategoriach przy odpadach niesegregowanych. Jest to bardzo dobre zjawisko, które wpływa pozytywnie na środowisko przyrodnicze. Mieszkańcy gminy dużą uwagę zwracają na segregację, ponieważ wiąże się to z mniejszym kosztem finansowym. Liczba osób segregujących odpady utrzymuje się na podobnym poziomie, choć z biegiem lat był widoczny wzrost oraz spadek. Biorąc pod uwagę liczbę złożonych deklaracji obserwujemy ich wzrost spowodowany rozdzieleniem domostw na rodziny. Na początku wprowadzenia gospodarowania odpadami komunalnymi mieszkańcy składali deklaracje na całe domostwo, jednakże z czasem rodziny wielopokoleniowe rozdzielały się i dlatego obecnie ilość deklaracji jest większa niż w latach poprzednich.

Wyk.7 Ilość odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gminy Modliborzyce w latach 2013-2018 (tony)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG

W Gminie Modliborzyce z roku na rok zwiększa się ilość odpadów komunalnych. Możemy to zaobserwować na powyższym wykresie na przestrzeni 6 lat. W 2013 roku ilość oddanych odpadów przez mieszkańców wynosiła zaledwie 450,7 tony, w następnych latach ilość rosła następująco: 2014 - 775,9 tony, 2015 – 968,5 tony. W 2016 roku był lekki spadek 902,86 tony, natomiast w 2017 roku ponownie zaczął wzrastać i wynosił 903,919 tony. Mieszkańcy w 2018 roku oddali największą ilość odpadów komunalnych na przestrzeni lat, jest to prawie liczba trzykrotnie większa niż w 2013 roku i wynosi 1140,781 tony.

IŁOŚĆ ODPADÓW KOMUNALNYCH WYTWARZANYCH NA TERENIE GMINY MODLIBORZYCE (tony)						
NAZWA FRAKCJI	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Niesegregowane odpady komunalne	317,9	640,2	617,0	642,26	698,10	713,28
Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	39,0	106,0	138,9	124,06	124,54	67,54
Odpady wielkogabarytowe	-	4,4	50,4	78,46	46,28	100,94
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	1,3	2,4	3,1	2,225	1,092	2,82
Zużyte opony	13,0	18,8	47,6	25,995	26,14	22,60
Baterie i akumulatory	-	-	-	-	0,052	0,087
Odpady z betonu, gruzu ceglanego itp.	-	2,2	1,5	11,80	-	-
Papier i tektura	6,9	0,6	-	-	1,12	0,86
Opakowania z papieru i tektury	4,3	-	-	-	1,75	2,22
Drewno	1,1	-	0,1	-	-	-
Szkło	-	1,1	0,3	0,40	-	16,88
Opakowania ze szkła	39,3	-	-	-	3,45	26,56
Tekstylia	0,2	0,1	-	-	-	-
Tworzywa sztuczne	-	0,1	-	-	-	-
Opakowania z tworzyw sztucznych	12,5	-	-	0,04	1,395	0,12
Żużel, popiół paleniskowy i pyłu z kotłów	-	-	109,6	17,62	-	-
Odpady z opakowań z metali	2,3	-	-	-	-	17,312
Opakowania wielomateriałowe	1,9	-	-	-	-	-
Inne nieulegające biodegradacji	10,1	-	-	-	-	-
Miedź, brąz, mosiądz	-	-	-	-	-	0,101
Aluminium	-	-	-	-	-	0,77
Cynk	-	-	-	-	-	0,048
Żelazo i stal	0,9	-	-	-	-	109,383
Biodegradacja	-	-	-	-	-	59,26

Tab.9 Rodzaje frakcji odpadów komunalnych wytwarzanych w gminie Modliborzyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG

Obserwując tabelę zamieszczoną powyżej, możemy zauważyć podział na rodzaje frakcji odpadów komunalnych odbieranych na terenie gminy. Powyższe dane obrazują nam największą ilość odpadów, które zajmuje frakcja odpady niesegregowane. Na przestrzeni lat ta frakcja zwiększyła się ponad dwukrotnie. Podobny wzrost ilości odpadów jest widoczny we frakcji zużyte opony oraz zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne. Ogromny wzrost nastąpił we frakcji żelazo i stal, odpady wielkogabarytowe, a także odpady z opakowań z metali. W 2018 roku powstała kolejna frakcja pod nazwą biodegradacja. Takich odpadów zebrano blisko 60 ton. Wniosek jest taki, że z roku na rok ilość odpadów zwiększa się. Dzięki selektywnemu podziałowi można je we właściwy sposób zagospodarować.

Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, odebranych z terenu gminy wynosił: w 2013 roku - 20,59%; 2014 - 38,4%; 2015 - 62,5%; 2016 - 22,54%; 2017 - 24,78%; 2018 - 41,97%. Natomiast osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania to: w 2013 roku - 29,28%; 2014 - 23,6%; 2015 - 15,6%; 2016 - 0,00%; 2017 - 30,89%; 2018 - 10,15%.

1.5.5. Edukacja i kultura

Na terenie gminy Modliborzyce znajdują się takie placówki jak:

- Samorządowe Przedszkole w Modliborzycach
- Zespół Szkół w Modliborzycach
- Zespół Szkół im. Jana Kochanowskiego w Wierchowiskach Drugich
- Zespół Placówek Oświatowych w Stojeszynie Pierwszym

W gminie Modliborzyce funkcjonują trzy przedszkola. Znajdują się one w Modliborzycach, Wierchowiskach Drugich oraz Stojeszynie Pierwszym. W roku szkolnym 2018/2019 objętych wychowaniem przedszkolnym było 164 dzieci. Przedstawia to tabela poniżej.

	„małuchy”	„zerówka”
Modliborzyce	72	33
Wierchowiska Drugie	17	14
Stojeszyn Pierwszy	13	15

Tab.10 Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w roku 2018/2019

Źródło: dane GZOSiP

W roku szkolnym 2018/2019 w trzech szkołach podstawowych uczyło się 470 dzieci, w trzech gimnazjach – 54 dzieci i w jednym liceum 26 osoby.

	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum
Modliborzyce	312	35	26
Wierchowiska Drugie	98	14	
Stojeszyn Pierwszy	60	5	

Tab.11 Liczba dzieci i młodzieży uczącej się w szkołach na terenie gminy Modliborzyce w roku szkolnym 2018/2019

Źródło: dane GZOSiP

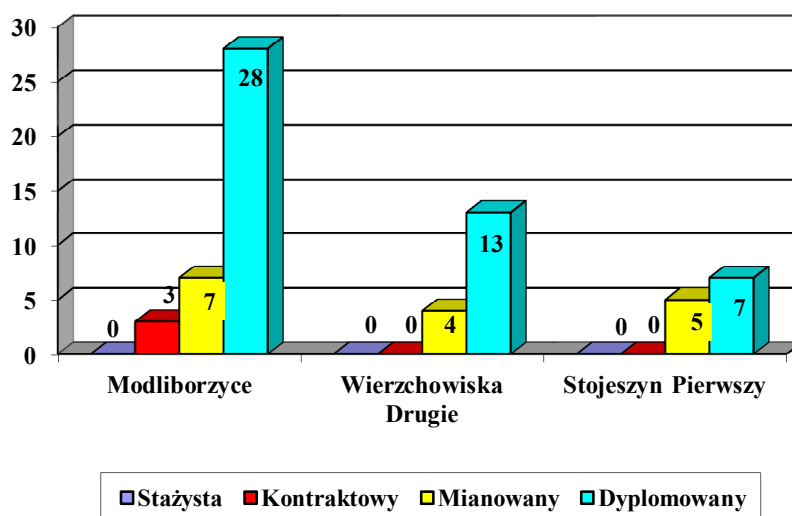

Edukacją uczniów zajmuje się wykwalifikowana kadra pedagogiczna. W roku szkolnym 2018/2019 pełnoetatowo zatrudnionych nauczycieli było 67, zaś niepełnoetatowo 31.

	<i>Nauczyciele Pełnoetatowo Zatrudnieni</i>	<i>Nauczyciele Niepełnoetatowo Zatrudnieni</i>
Modliborzyce	38	7
Wierchowiska Drugie	17	11
Stojeszyn Pierwszy	12	13

Tab.12 Kadra pedagogiczna placówek oświatowych na terenie gminy Modliborzyce w roku szkolnym 2018/2019.

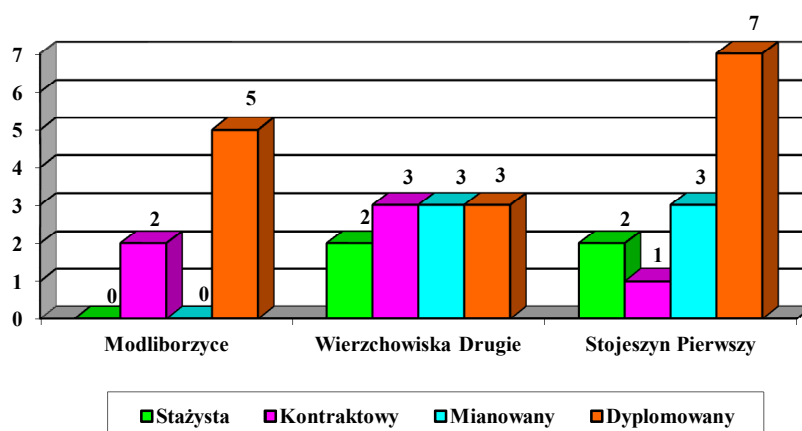
Źródło: dane GZOSiP

Wyk.8 Nauczyciele pełnoetatowi z podziałem na stopień zawodowy

Źródło: dane GZOSiP

Na podstawie wykresów można zaobserwować, że kadra nauczycielska jest bardzo dobrze wykształcona. Nauczycieli dyplomowanych pełnoetatowych jest 48, natomiast niepełnoetatowych 15. Na drugim miejscu są nauczyciele pełnoetatowi mianowani, których jest 16, zaś niepełno etatowych 6. Najmniejsza grupa to nauczyciele stażysty w liczbie 4 którzy są zatrudnieni na niepełny etat.

Wyk.9 Nauczyciele niepełnoetatowi z podziałem na stopień zawodowy

Źródło: dane GZOSiP

W szkołach prowadzone są różnego rodzaju zajęcia pozalekcyjne:

- Zespół Szkół w Modliborzycach:
 - ✓ zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów (matematyka, chemia, informatyka, geografia, biologia, język angielski, język rosyjski)
 - ✓ zajęcia wyrównawcze (matematyka, chemia, biologia, fizyka)
 - ✓ zajęcia sportowe (SKS oraz piłka nożna – Puchar Tymbarku)
- Zespół Szkół im. Jana Kochanowskiego w Wierzchowiskach Drugich:
 - ✓ zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów (język polski, matematyka, chemia, informatyka, język angielski, historia)
 - ✓ zajęcia wyrównawcze (matematyka, fizyka, chemia, język angielski, język polski)
 - ✓ zajęcia sportowe (SKS)
 - ✓ kółko szachowe i zajęcia wokalne
- Zespół Placówek Oświatowych w Stojeszynie Pierwszym:
 - ✓ zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów (informatyka, język angielski, biologia)
 - ✓ zajęcia wyrównawcze (matematyka, fizyka, biologia)
 - ✓ zajęcia sportowe (SKS)

Działalność kulturalno - rozrywkową prowadzą następujące ośrodki:

- Gminny Ośrodek Kultury w Modliborzycach
- Biblioteka „u Kazimierza” Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Kazimierza Zielińskiego w Modliborzycach z 3 filiami: w Wierzchowiskach Pierwszych, Stojeszynie Pierwszym i Wolicy Pierwszej.
- Gminne Koło Pszczelarzy w Modliborzycach

Stale imprezy mające miejsce na terenie gminy to:

- Święto Jagód – Dni Modliborzyc
- Regionalny Zjazd Pszczelarzy
- Narodowe Czytanie
- Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy
- Bieg Mikołajkowy
- Przegląd Kolęd i Pastorałek
- Wojewódzki Przegląd Muzykujących na Harmonijkach Ustnych
- Święto Strażaka
- Tradycyjna Majówka
- Piosenka Żołnierska
- Ogólnopolski Festiwal Dzieci i Młodzieży „Tęczowa Piosenka Jana Wojdaka”
- Dzień Kobiet i Mężczyzn
- Powiatowy Przegląd Teatru 1 Aktora

Gminny Ośrodek Kultury realizuje następujące formy działalności:

- koła zainteresowań – plastyczne, teatralne i obrzędowe, szachowe
- zespoły wokalne i taneczne
- naukę gry na instrumentach

- konkursy, wystawy i plenery malarskie

Biblioteka „u Kazimierza” Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Kazimierza Zielińskiego w Modliborzycach z 3 filiami, organizuje czas wolny dzieci i młodzieży, w tym:

- spotkania z ciekawymi ludźmi (np. z policjantem, pisarzem, żołnierzem, strażakiem)
- pogadanki
- wieczory poezji
- konkursy (rysunkowe, czytelnicze)
- lekcje biblioteczne
- gazetki i wystawki okolicznościowe
- „ferie i wakacje w bibliotece”
- wydaje kwartalnik „Więści Gminne”

1.5.6. Sport i rekreacja

Na terenie Gminy Modliborzycy funkcjonuje wiele obiektów sportowych takich jak:

- Kompleks Boisk Sportowych w Modliborzycach
- Moje Boisko – Orlik 2012 – Kompleks Boisk Sportowych w Wierzchowiskach Drugich
- Wielofunkcyjne Boisko Sportowe przy Zespole Szkół w Modliborzycach
- Ogólnodostępny Kompleks Boisk Sportowo – Rekreacyjnych w Stojeszynie Pierwszym
- sala gimnastyczna przy Zespole Szkół w Modliborzycach
- sala gimnastyczna przy Zespole Szkół im Jana Kochanowskiego w Wierzchowiskach Drugich
- sala gimnastyczna przy Zespole Placówek Oświatowych w Stojeszynie Pierwszym
- Plac zabaw z siłownią zewnętrzną w: Brzezinach, Wierzchowiskach Pierwszych, Wierzchowiska Drugich, Wolicy Pierwszej, Stojeszynie Pierwszym, Pasiece, Modliborzycach, Dąbiu, Lutem, Zarajcu.

Działalność sportową na terenie gminy Modliborzycy prowadzą:

- Gminny Uczniowski Klub Sportowy w Modliborzycach, który organizuje szkolenia i współzawodnictwo sportowe dla dzieci i młodzieży w zakresie piłki nożnej, piłki siatkowej i koszykowej na terenie Modliborzycy, bierze udział w zawodach sportowych (zajęcia rekreacyjno-sportowe, zawody, treningi)
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Sprint” w Wierzchowiskach, który propaguje i upowszechnia kulturę fizyczną i sportową wśród młodzieży Wierzchowisk w tenisie stołowym, piłce nożnej, siatkowej, organizuje i bierze udział w zawodach sportowych
- Uczniowski Klub Sportowy Judo Team Modliborzycy, który zajmuje się prowadzeniem treningów judo dla uczniów szkół z terenu gminy oraz bierze udział w zawodach na terenie kraju i poza jego granicami.

1.5.7. Opieka zdrowotna

Opieką zdrowotną w gminie zajmują się:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Modliborzycach
- Ośrodek Zdrowia w Wierzchowiskach
- Stacja opieki Caritas

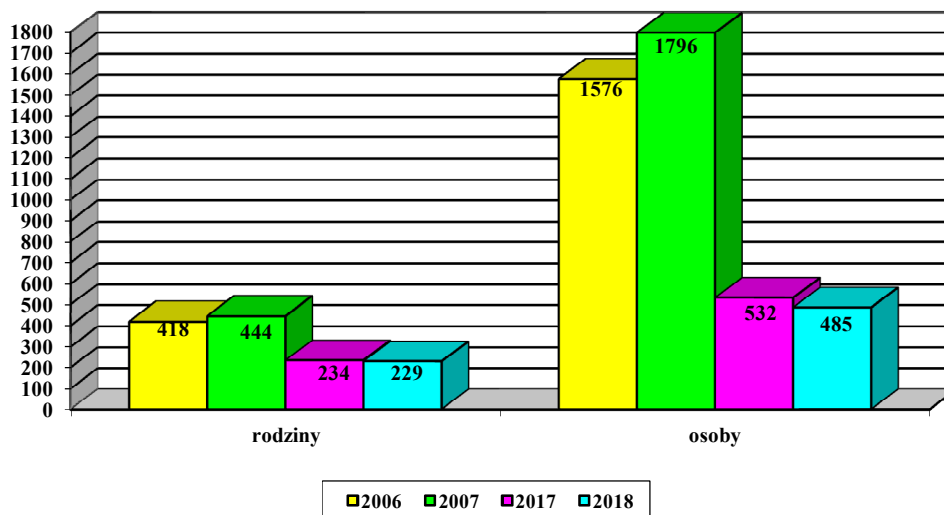
Z punktu widzenia Ośrodków Zdrowia oferowana sieć opieki zdrowotnej jest niewystarczająca. Brakuje głównie przychodni wieloprofilowej. Słaba jest dostępność do rehabilitacji, a w kwestii profilaktyki społeczeństwo wykazuje bardzo niewielkie zainteresowanie, co wynika niskiej świadomości na ten temat. Łącznie na terenie gminy w dwóch ośrodkach zdrowia pracuje 5 lekarzy i 5 pielęgniarek, położna i higienistka, którzy świadczą podstawowy zakres usług medycznych. Ponadto na terenie gminy działają prywatne gabinety lekarskie m.in. stomatologiczne (Kolonja Zamek, Wierchowiska), ortopedyczny (Kolonja Zamek), zespół gabinetów w tym: neurolog, internista, psychiatra, pediatra, chirurg, endokrynolog, okulista (Modliborzycy).

Stacja opieki Caritas świadczy nieodpłatne usługi pielęgnacyjno – socjalne dla osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, zapewniając im fachową opiekę obejmującą m.in.:

- opiekę nad ludźmi starszymi w ich domach
- promocję zdrowia, badania profilaktyczne
- opiekę nad terminalnie chorymi
- organizowanie pomocy socjalno - bytowej
- wykonywanie takich czynności jak: zastrzyki, kroplówki, opatrunki, badanie ciśnienia krwi i poziomu cukru, wykonywanie ćwiczeń ruchowych.

1.5.8. Pomoc społeczna

Głównym celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych, podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Obowiązkiem petenta przy udzielaniu pomocy jest jego współudział w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej. Zmusza to osoby wymagające wsparcia do zmiany postawy, na ogół biernej i roszczeniowej, na postawę aktywną w rozwiązywaniu własnych problemów. Te dane prezentują poniższe wykresy.

Wyk.10 Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną na przestrzeni 12 lat

Źródło: dane GOPS w Modliborzycach

W roku 2006 liczba osób ubiegających się o pomoc społeczną wynosiła 1576, co stanowiło 418 rodzin. Rok później te liczby uległy zwiększeniu do wartości 444 czyli 1796 osób. W 2017 roku pomocą społeczną było objętych 234 rodzin w tym 532 osób, w 2018 roku były to 229 rodzin, w tym 485 osób. Na podstawie wykresu możemy zaobserwować, że na przestrzeni 12 lat liczba rodzin

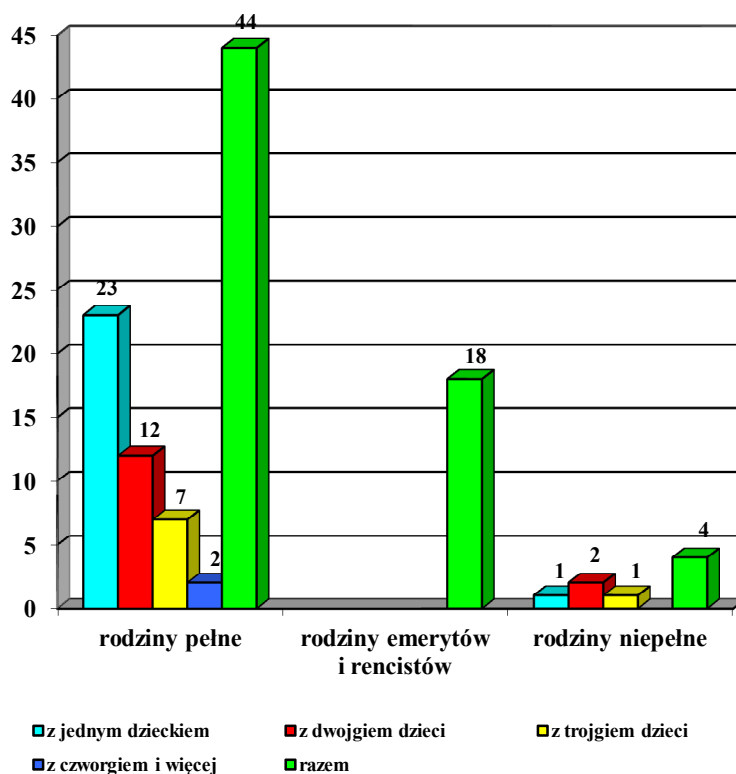

objętych pomocą społeczną spada prawie o 50%, natomiast liczba osób zmniejszyła się o 1/3. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że byt mieszkańców gminy uległ poprawie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznaje pomoc trzem typom rodzin:

- rodzina pełna – rodzice z dziećmi
- rodzina niepełna – dziecko lub dzieci z jednym rodzicem
- rodzina emerytów i rencistów

Najliczniejszą grupę korzystającą z opieki społecznej stanowiły rodziny z dziećmi, a w jej obrębie rodziny z jednym dzieckiem – 23, na drugim miejscu były rodziny z dwojgiem dzieci – 12, na trzecim rodziny z trojgiem dzieci – 7. Kolejną liczną grupę odbiorców tworzyły rodziny emerytów i rencistów – 18. Natomiast rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej było – 4, z czego najwięcej było rodzin z dwojgiem dzieci – 2. Te dane przedstawia wykres poniżej.

Wyk.11 Typy rodzin objętych pomocą społeczną w 2018 r.

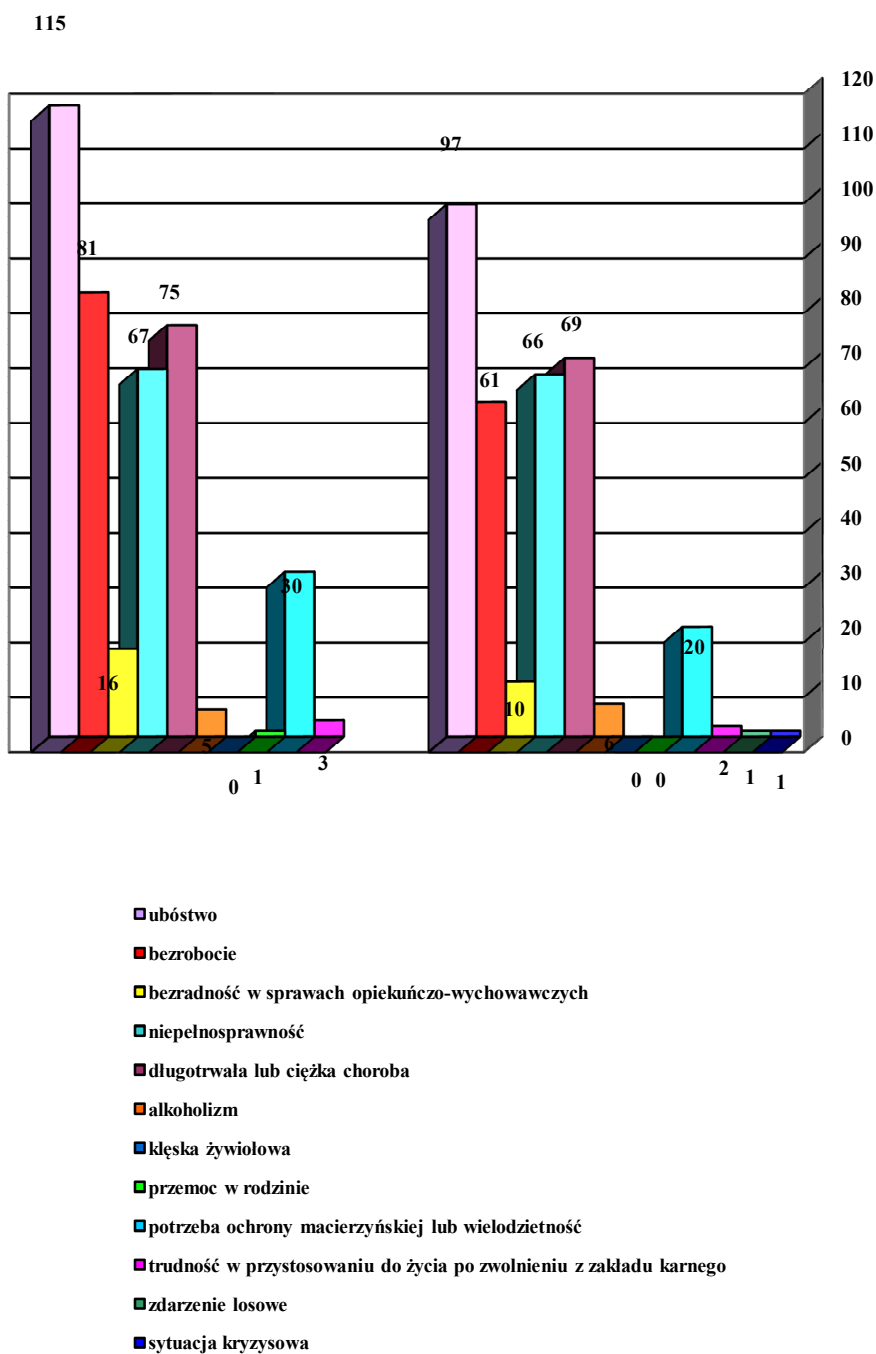
Źródło: dane GOPS w Modliborzycach

Zasadniczą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie Modliborzycy w 2017 roku było ubóstwo – 115 rodzin, natomiast w 2018 roku objęto pomocą 97 rodzin, co odnotowuje jego spadek. Inną istotną przyczyną przyznawania pomocy było bezrobocie. Na przestrzeni lat możemy zaobserwować spadek osób bezrobotnych na terenie Gminy Modliborzycy. W 2017 roku była to liczba 81 rodzin, a w 2018 roku 61 rodzin. Brak zatrudnienia nie jest tylko indywidualnym problemem człowieka nim dotkniętego, ale niewątpliwie wpływa na życie i funkcjonowanie całej rodziny, stając się źródłem licznych problemów i dysfunkcji. Kolejną bardzo ważną przyczyną udzielenia wsparcia była długa lub ciężka choroba; w 2017 roku objętych było 75 rodzin, natomiast w 2018 roku 69 rodzin. Pomoc uzyskana przez rodziny, w których przynajmniej jedna osoba była niepełnosprawna w badanych latach pozostawała na podobnym poziomie. Odpowiednio 2017 – 67 rodzin, a 2018 – 66 rodzin. Z powodu potrzeby ochrony macierzyńskiej lub wielodzietności o pomoc poprosiło w 2017

roku - 30 rodzin, natomiast w 2018 roku - 20 rodzin. Przyczyną udzielanego wsparcia w gminie był problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w 2017 roku - 16 rodzin, natomiast w 2018 – 10 rodzin. Alkoholisem dotkniętych było 5 rodzin w 2017 roku, a 6 rodzin w 2018, z innych przyczyn pomoc uzyskało w 2017 roku 4 rodziny, a w 2018 roku 3 rodziny.

Poniższy wykres przedstawia główne powody korzystania z pomocy społecznej.

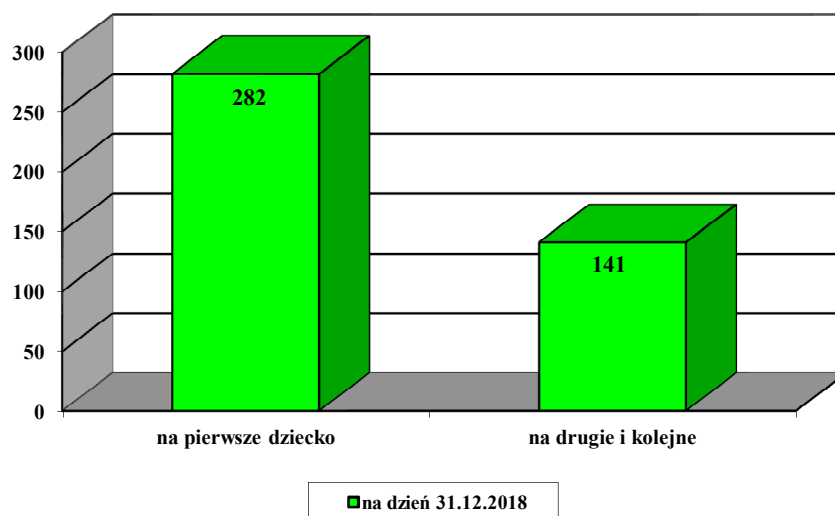

Wyk.12 Powody przyznawania pomocy społecznej w 2017 i 2018 roku

Źródło: dane GOPS w Modliborzycach

Program 500+ ma za zadanie pomóc rodzicom w wychowaniu dzieci poprzez comiesięczne wypłacanie świadczenia wychowawczego na drugie i kolejne dziecko w rodzinie. Świadczenie na pierwsze dziecko jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego.

Wyk.13 Rodziny objęte programem 500+ w Gminie Modliborzycy

Źródło: dane GOPS w Modliborzycach

Na dzień 31.12.2018 roku objętych programem 500+ było w Gminie Modliborzycy 423 rodziny, w tym na drugie i kolejne dziecko świadczenie otrzymał 141 rodzin, natomiast na pierwsze dziecko 282 rodziny. Od lipca 2019 roku świadczenie przyznawane jest również na pierwsze dziecko bez spełniania kryterium dochodowego.

Dobry Start jest to program mający na celu wyrównanie szans edukacyjnych dzieci, świadczenie ma formę wyprawki szkolnej dla dzieci uczących się w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach oraz technikach do ukończenia 20 roku życia.

W Gminie Modliborzycy w 2018 roku było 519 rodzin objętych wsparciem w postaci jednorazowego świadczenia Dobry Start.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków utrzymania dziecka. Na dzień 31.12.2018 roku korzystało z zasiłku rodzinnego 291 rodzin.

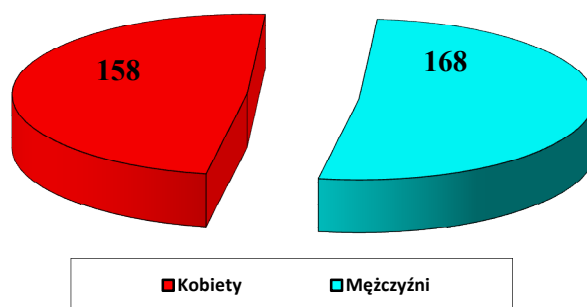
Wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej w Modliborzycach w 2018 roku przedstawiała się następująco:

- 587 119,60 zł – środki pochodzące z budżetu gminy
- 7 926 355,11 zł – środki pochodzące z budżetu państwa

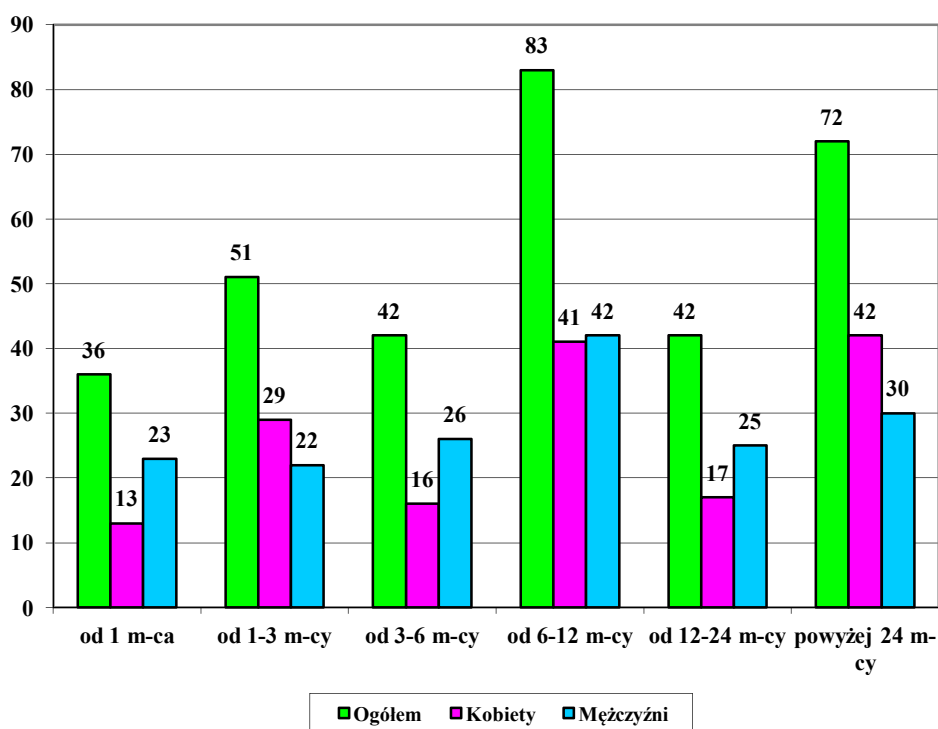

1.6. Rynek pracy i bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Janowie Lubelskim na dzień 31.12.2018 roku z terenu gminy Modliborzyce było zarejestrowanych 326 osób bezrobotnych. Z ogółu wszystkich bezrobotnych 158 osób czyli 48,5% - stanowiły kobiety, nieco więcej było mężczyzn bo 168 czyli 51,5%. Ten podział przedstawia poniższy wykres.

Wyk.14 Bezrobotni gminy Modliborzyce według płci
Źródło: dane PUP w Janowie Lubelskim

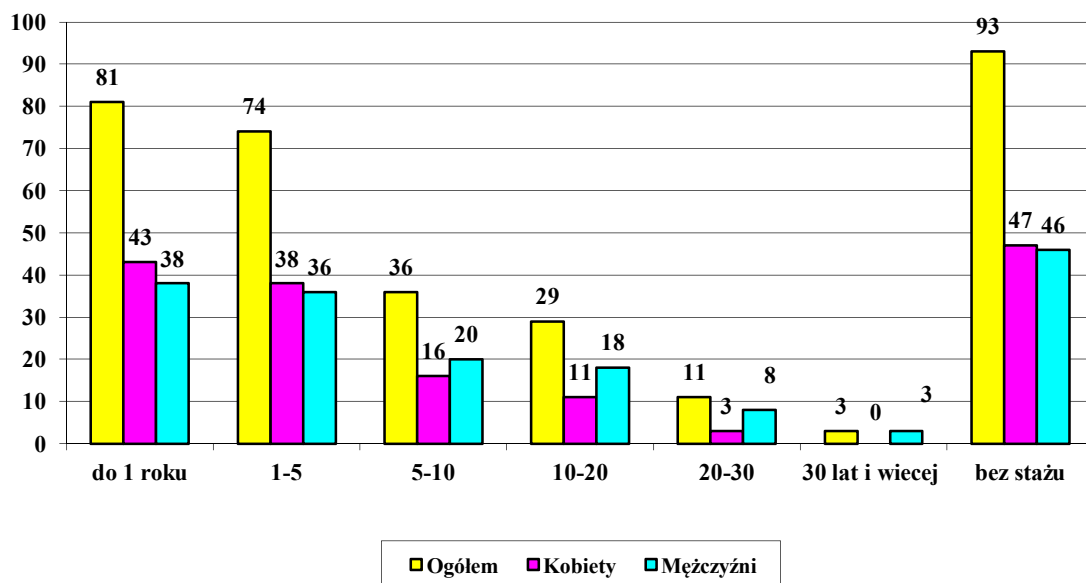

Wyk.15 Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy
Źródło: dane PUP w Janowie Lubelskim

Z analizy danych dotyczących bezrobotnych, z podziałem według czasu pozostawania bez zatrudnienia, wynika iż najliczniejszą grupą bezrobotnych są osoby pozostające bez pracy od 6 do 12 miesięcy – 83 osoby. Pod względem płci rozłożyło się to równomiernie. Na drugim miejscu była grupa bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy – 72 osoby, w tym 42 kobiety i 30

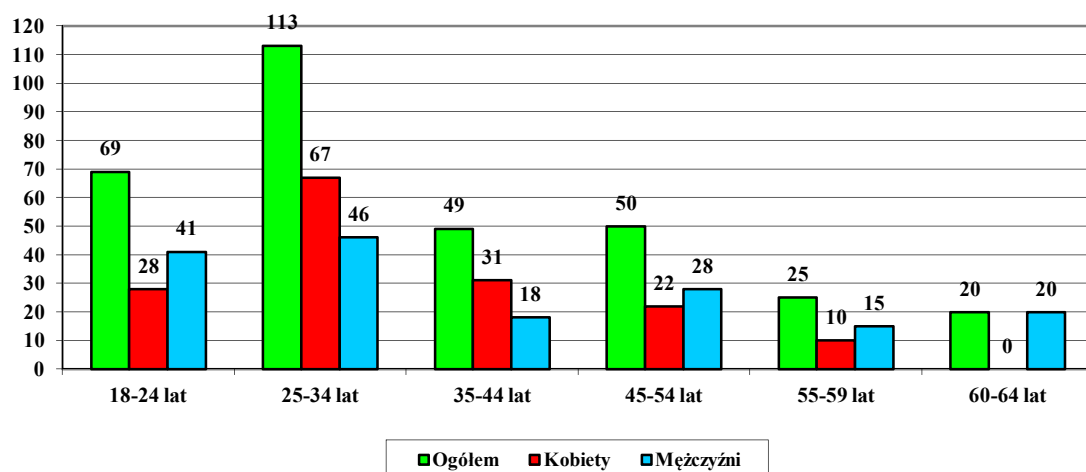
mężczyzn. Najmniej liczną grupą były osoby poszukujące pracy przez okres 1 miesiąca – 36 bezrobotnych w tym 13 kobiet oraz 23 mężczyzn.

Wyk.16 Bezrobotni według stażu pracy
Źródło: dane PUP w Janowie Lubelskim

W grudniu 2018 roku najliczniej reprezentowaną grupą wśród bezrobotnych stanowiły osoby nie posiadające żadnego stażu pracy, czyli absolwenci bądź osoby nigdy niepracujące – 93 osoby w tym 47 kobiet oraz 46 mężczyzn. Rozpatrując poniższe zestawienie można zauważyć pewną prawidłowość, im dłuższy staż pracy tym mniej osób bezrobotnych w danej grupie.

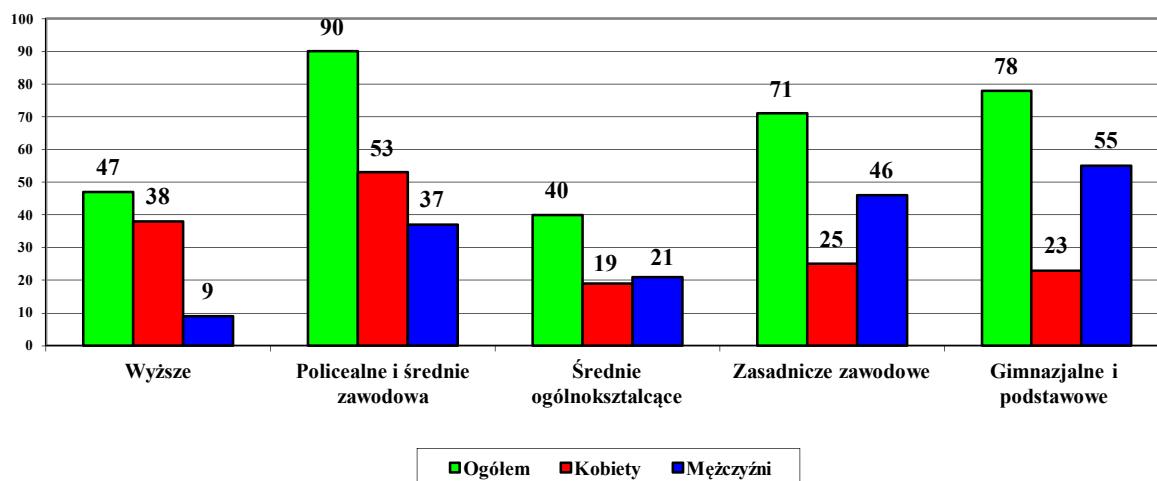
Z wykresu poniżej, który przedstawia podział bezrobotnych według wieku możemy zaobserwować jedną najliczniejszą grupę osób pozostających bez pracy. Są to ludzie młodzi w wieku od 25 do 34 lat. Jest ich 113 osób, w tym 67 kobiet i 46 mężczyzn. Z poniższej analizy można, również zauważyć tendencję spadkową liczby bezrobotnych wraz z wzrostem wieku.

Wyk.17 Bezrobotni według wieku
Źródło: dane PUP w Janowie Lubelskim

Jak wskazuje wykres najwyższe bezrobocie osiąga osób legitymujących się średnim poziomem wykształcenia – policealne i średnie zawodowe to 90 osób, w tym 53 kobiety oraz 37 mężczyzn. Na drugim miejscu uplasowała się grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym – 78 osób, kobiet było dwa razy mniej niż mężczyzn. Problem braku zatrudnienia w najmniejszym stopniu dotyczył osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Ze względu na płeć była to podobna liczba, bo odpowiednio 19 kobiet i 21 mężczyzn.

Wyk.18 Bezrobotni według wykształcenia

Źródło: dane PUP w Janowie Lubelskim

Musimy również zauważyć, że coraz więcej młodych wykształconych osób wyjeżdża w poszukiwaniu pracy za granicę, ponieważ w naszym regionie nie posiadamy tak wielu zakładów pracy, w których mogliby podjąć pracę. Na terenie Gminy Modliborzyce jest coraz mniej osób, którzy podejmują tzw. „pracę na czarno”. Jest ona zwykle pracą tylko sezonową, nie gwarantującą stabilności zawodowo-finansowej. Z drugiej strony na naszym obszarze znajduje się wiele osób, które w myśl przepisów nie kwalifikuje się w poczet osób bezrobotnych z uwagi na posiadanie gruntów rolnych. Jednak ich rozdrobnienie i niekorzystne warunki atmosferyczne powodują znaczne obniżenie dochodów.

Ze względu na typowo rolniczy charakter gminy działa tu niewiele zakładów produkcyjnych, do największych należą: MATTHIAS – zakład przetwórstwa mięsa w Kolonii Zamek. Łącznie funkcjonuje 286 podmiotów gospodarczych różnych branż m.in.:

- produkcyjne (przetwórstwo mięsa, piekarnie, cukiernia, paczkarnie, ubojnie)
- usługowe (transportowe, budowlano-remontowe, mechaniki pojazdowej, fryzjerstwo, salon kosmetyczny, dom weselny, kwiaciarnia, myjnia samochodowa, wulkanizacja, inne usługi)
- handlowe (sklepy, gastronomia, stacje paliw, punkty apteczne, komis samochodowy)

Na terenie gminy Modliborzyce nie ma przemysłu. Jest mała ilość zakładów pracy oferujących zatrudnienie. Są to zwykle niewielkie działalności gospodarcze obsługiwane w ramach samo zatrudnienia. Oczywiście cała ta sytuacja wpływa na wzrost poziomu bezrobocia, a to z kolei do wystąpienia zjawiska migracji w celach zarobkowych.

1.7. Podmioty gospodarcze

Na terenie gminy w systemie REGON w roku 2017 zarejestrowanych było 419 jednostek gospodarczych. Na przestrzeni lat 2013 – 2017 liczba ta stale rośnie. Wśród działalności gospodarczej wyróżnia się handel (w znacznie przewadze liczebnej jednostek), w tym maszynami rolniczymi, usługi rzemieślnicze, budowlane, przetwórstwo produktów zbożowych, zakład mięsny. Zakłady Przetwórstwa Mięsa „MATTHIAS” w Kolonii Zamek należą do największych zakładów w powiecie janowskim. W gminie brak jest podmiotów gospodarczych prowadzących działalność produkcyjną, przeważa działalność handlowa. Niedostateczna jest ilość lokalnego kapitału i koncentracja działalności gospodarczej na lokalnym rynku. Dużą barierą dla powstawania nowych przedsiębiorstw są niedostatki w istniejącej sieci infrastruktury technicznej.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKCJI PKD						
	J. m.	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem	jed.gosp.	397	413	412	414	419
sektor publiczny	jed.gosp.	22	22	22	22	18
sektor prywatny	jed.gosp.	375	391	388	390	398

Tab.13 Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD w gminie Modliborzyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH						
	J.m.	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem	Jedn. gosp.	397	413	412	414	419
Sektor publiczny						
Podmioty gospodarki narodowej	Jedn. gosp.	22	22	22	22	18
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	Jedn. gosp.	18	18	18	18	14
Przedsiębiorstwa państwowe	Jedn. gosp.	0	0	0	0	0
Spółki handlowe	Jedn. gosp.	0	0	0	0	0
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	Jedn. gosp.	0	0	0	0	0
Sektor prywatny						
Podmioty gospodarki narodowej	Jedn. gosp.	379	391	388	390	398
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Jedn. gosp.	307	322	320	322	332
Spółki handlowe	Jedn. gosp.	8	8	8	8	10
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	Jedn. gosp.	1	1	1	1	2
Spółdzielnie	Jedn. gosp.	2	2	2	2	2
Fundacje	Jedn. gosp.	2	2	2	2	2
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Jedn. gosp.	18	18	19	20	21

Tab.14 Podmioty gospodarcze w gminie Modliborzyce wg sektorów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.8. Zabytki

Modliborzycze poza bogactwem przyrody, na którą składają się wspaniałe krajobrazy, lasy i stawy, ma też kilka cennych i pięknych obiektów zabytkowych podnoszących ich walory jako ośrodka turystycznego.

W centrum Modliborzyc pozostał kwadratowy rynek opatrzone na narożach wychodzącymi z niego uliczkami. Plan urbanistyczny, typu otwartego, datowany na 1642 roku zniekształciły częściowo XIX – wieczne zmiany wprowadzone w obrębie zabudowy po dwóch niszczących miasto pożarach. Na zachód od placu rynkowego, zamienionego na skwer, stoi potężny kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika.

Fot.3 Zabytkowy Kościół parafialny w Modliborzycach

Źródło: Internet

Kościół został wybudowany w latach 1645 - 1664 dzięki staraniom Stanisława Wioteskiego. Świątynia została uroczystie poświęcona w 1668 roku przez biskupa Mikołaja Oborskiego - krakowskiego biskupa pomocniczego. Po pożarach w 1814 i 1841 roku sklepienie murowane zostało zdemontowane i zastąpione drewnianym. W latach 1872-1876 w świątyni została położona drewniana posadzka, budowla została pokryta blachą i ołtarze otrzymały nowe złocenia. Po II wojnie, w latach 1956-1961 zostało zbudowane nowe sklepienie ozdobione sztukaterią, posiadające konstrukcję żelbetonową. Została również położona lastrykowa posadzka. W 1990 roku zaczęły się w świątyni prace remontowe, które trwają do dnia dzisiejszego. Obok kościoła wznosi się murowana dzwonnica o przekształconych elewacjach, wystawiona w 1775 roku, staraniem Kaspra Borowskiego, podstarościego lubelskiego.

Fot.4 Dzwonnica w Modliborzycach

Źródło: Internet

Kolejnym, cennym zabytkiem jest synagoga, położona na wschód od rynku, a mieszcząca obecnie ośrodek kultury. Piękna budowla, wzniesiona około 1760 roku została zdewastowana w czasie II wojny światowej. Po wojnie szacowną budowlę odrestaurowano, ratując w ten sposób cenną pamiątkę historyczną, która jest dzisiaj wyjątkową ozdobą Modliborzyc. Murowana i tynkowana budowla ma kształt wydłużonego prostokąta, nakrytego gontowym dachem z powiekami.

Fot.5 Zabytkowa synagoga (obecna siedziba GOK)

Źródło: Internet

Gminna Ewidencja Zabytków Gmina Modliborzyce	
I. Zabytki wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych	II. Zabytki znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków
1. Bilsko – Cmentarz wojenny	1. Brzeziny – Cmentarz parafialny
2. Modliborzyce - Kościół parafialny p. w. św. Stanisława Biskupa	2. Kolonia Zamek – Budynek administracyjny PGR (dawny dwór)
3. Modliborzyce – Dzwonnica	3. Kolonia Zamek – Park dworski
4. Modliborzyce – Ludowa kapliczka	4. Modliborzyce – Dawny cmentarz żydowski (kirkut)
5. Modliborzyce – Cmentarz kościelny wraz z drzewostanem	5. Stojeszyn Pierwszy – Mogiła partyzancka z II wojny światowej
6. Modliborzyce – Synagoga wraz z otoczeniem	6. Stojeszyn Drugi – Park
7. Modliborzyce – Układ urbanistyczny	7. Wierchowiska Pierwsze – Plebania
8. Modliborzyce – Cmentarz parafialny (najstarsza część)	8. Wierchowiska Pierwsze – Kapliczka przydrożna św. Jana Nepomucena
9. Stojeszyn Pierwszy – Cmentarz choleryczny	9. Wierchowiska Pierwsze – Kapliczka na dawnym cmentarzu epidemicznym
10. Wierchowiska Pierwsze – Kapliczka na dawnym cmentarzu epidemicznym	10. Wierchowiska Pierwsze – Cmentarz parafialny rzymskokatolicki
11. Wierchowiska Pierwsze – Kapliczka na dawnym cmentarzu epidemicznym	11. Wierchowiska Drugie – Kapliczka
12. Wierchowiska Drugie – Zespół dworsko-parkowy	12. Wierchowiska Drugie – Mogiła wojenna VIII 1944 r.
12a. Wierchowiska Drugie – Dwór	13. Wierchowiska Drugie – Mogiła wojenna VIII 1944 r.
12b. Wierchowiska Drugie – Krzyż powstańczy	14. Wierchowiska Drugie – Mogiła wojenna VIII 1944 r.
	15. Wolica Kolonia – Park dworski (relikty)
	16. Zarajec Stojeszyński – Mogiła wojenna z II wojny światowej
III. Stanowiska archeologiczne znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków	
1. Antolin AZP 87-80 – 15 pozycji	14. Stojeszyn Pierwszy AZP 87-79 – 9 pozycji
2. Bilsko AZP 87-80 - 38 pozycji	15. Stojeszyn Drugi AZP 88-78 – 5 pozycji
3. Brzeziny (KESA Brzeziny Stojeszyńskie) AZP 88-78 – 1 pozycja	16. Stojeszyn Kolonia AZP 87-79 - 1 pozycja
4. Ciechocin AZP 89-79 – 1 pozycja	17. Świnki AZP 89-79 - 1 pozycja
5. Dąbie AZP 87-79 - 6 pozycji	18. Węgliska AZP 87-80 – 30 pozycja
6. Gwizdów AZP 89-78 - 4 pozycje	19. Wierchowiska Pierwsze AZP 87-79 – 95 pozycji
7. Kolonia Zamek AZP 88-79 – 4 pozycje	20. Wierchowiska Drugie AZP 86-80 – 44 pozycji
8. Lute AZP 87-79 – 11 pozycji	21. Wolica Pierwsza AZP 87-80 – 10 pozycji
9. Majdan Modliborski (KESA Majdan „Kornelówka”) AZP 88-79 – 1 pozycja	22. Wolica Pierwsza (KESA Kolonia Wolica) AZP 88-79/26-5
10. Michałówka AZP 87-79 - 8pozycja	23. Wolica Druga AZP 87-79 – 17 pozycji
11. Modliborzyce AZP 88-79 – 9 pozycji	24. Wolica Kolonia AZP 87-79 – 11 pozycji
12. Pasięka AZP 86-80 – 25 pozycji	25. Zarajec Stojeszyński AZP 87-79 – 6 pozycji
13. Słupie AZP 88-79 – 5 pozycja	

Tab. 14 Zabytki Gminy Modliborzyce
Źródło: Internet

1.9. Zarządzanie

Zestawienie budżetowe gminy Modliborzyce zostało przeprowadzone za okres 2016-2018. Opracowanie zostało wykonane na podstawie uzyskanych informacji o dochodach i wydatkach budżetowych. W badanym okresie obserwowany jest stały wzrost dochodów budżetowych ogółem. Poziom dochodów w roku 2018 wyniósł o 55% w stosunku do roku 2016. W tym samym okresie wydatki budżetowe wzrosły o ponad 71%. Zbiorcze zestawienie przedstawia tabela 15.

Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018
I	DOCHODY OGÓŁEM	23 849 589,26	25 732 567,84	37 021 070,12
1.	Dochody bieżące	22 974 185,86	25 070 482,94	26 537 026,82
2.	Dochody inwestycyjne	875 403,40	662 084,90	10 484 043,30
3.	Dochody własne	5 250 150,07	6 077 114,67	6 500 730,48
II	WYDATKI OGÓŁEM	23 359 449,60	25 721 248,71	39 921 465,35
1.	Wydatki bieżące	21 482 887,27	23 116 597,44	24 246 065,17
2.	Wydatki inwestycyjne	1 876 562,33	2 604 651,27	15 675 400,18
III	WYNIK FINANSOWY	490 139,66	11 319,13	- 2 900 395,23

Tab. 15 Zestawienie dochodów i wydatków Gminy Modliborzyce w latach 2016-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Skarbnika

Przeprowadzona analiza dochodów własnych gminy obrazuje nam, że największy udział w dochodach mają wpływy z tytułu: udziału w podatkach budżetu Państwa, podatku od nieruchomości i podatku rolnego. Dochody własne wahają się na poziomie kilkunastu procent w stosunku do dochodów ogółem i wynoszą kolejno: 22%, 24%, 18% odpowiednio dla lat 2016, 2017, 2018. Tendencja spadkowa poziomu dochodów własnych nie jest korzystna, ponieważ świadczy niejako o zależności finansowej gminy od zewnętrznych źródeł zasilania budżetu tj.: dotacji czy subwencji. Udział dochodu własnego gminy w dochodach ogółem w badanych latach przedstawia tabela poniżej.

Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018
I	DOCHODY OGÓŁEM	23 849 589,26	25 732 567,84	37 021 070,12
1.	Dochody własne	5 250 150,07	6 077 114,67	6 500 730,48
2.	Udział % w dochodach	22%	24%	18%

Tab. 16 Udział dochodów własnych w dochodach budżetu Gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Skarbnika

W badanym okresie obserwujemy wzrost dochodu, a co za tym idzie wzrost wskaźnika dochodu przypadającego na jednego mieszkańca przy jednoczesnym spadku ilości mieszkańców. Taki wzrost nie odzwierciedla poziomu zamożności mieszkańców gminy. Te dane zamieszczone są w tabeli 17.

Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018
I	DOCHODY OGÓŁEM	23 849 589,26	25 732 567,84	37 021 070,12
1.	Liczba mieszkańców	7 294	7 260	7 225
2.	Wskaźnik dochodu przypadający na 1 mieszkańca	3 269,75	3 544,43	5 124,02

Tab. 17 Wskaźnik dochodu przypadającego na jednego mieszkańca

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Skarbnika

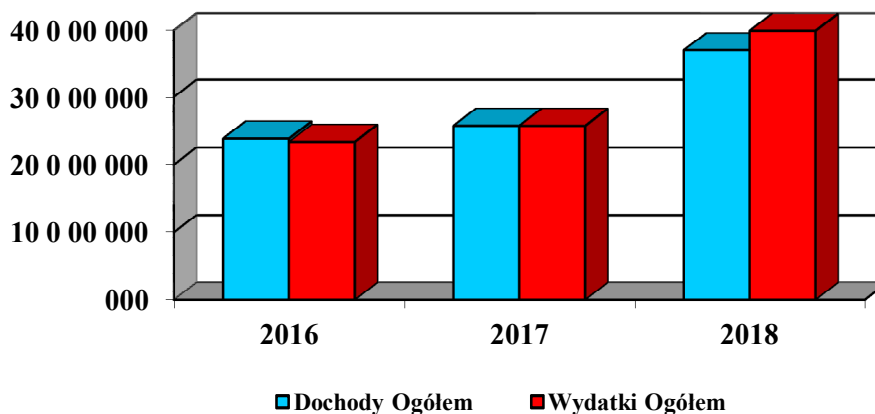
Interpretując poniższą tabelę stwierdzamy, że wydatki z roku na rok rosną. Struktura rodzajowa wskazuje na spadek udziału wydatków bieżących na rzecz znacznego wzrostu wydatków inwestycyjnych. Z 8% w 2016 roku do 39% w 2018 roku. Taka sytuacja jest bardzo korzystna i odzwierciedla rozwój inwestycyjny gminy.

Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018
II	WYDATKI OGÓŁEM	23 359 449,60	25 721 248,71	39 921 465,35
1.	Wydatki bieżące	21 482 887,27	23 116 597,44	24 246 065,17
	% wydatków ogółem	92%	90%	61%
2.	Wydatki inwestycyjne	1 876 562,33	2 604 651,27	15 675 400,18
	% wydatków ogółem	8%	10%	39%

Tab. 18 Uproszczona struktura wydatków budżetowych Gminy

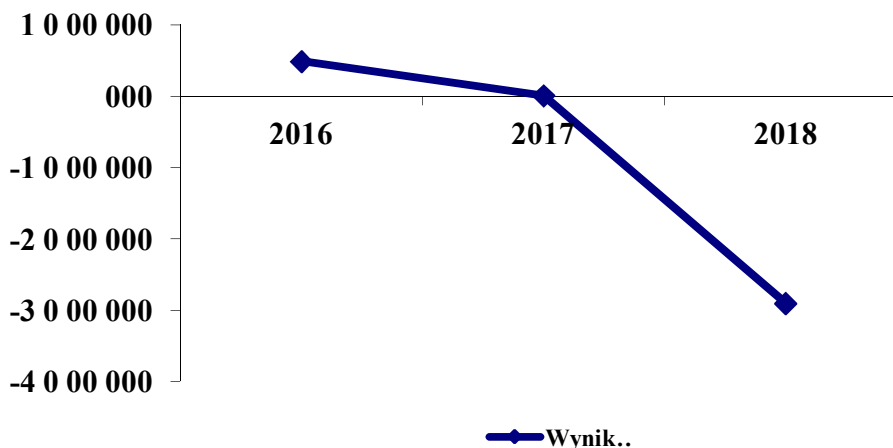
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Skarbnika

Zmiana poziomu dochodów i wydatków ma swoje odzwierciedlenie w wyniku finansowym gminy. Graficzne zestawienie dochodów i wydatków budżetowych zostało przedstawione na wykresie 19.

Tab. 19 Dochody i wydatki budżetu Gminy Modliborzyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Skarbnika

Wyk. 19 Wynik finansowy Gminy Modliborzyce w latach 2016 - 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Skarbnika

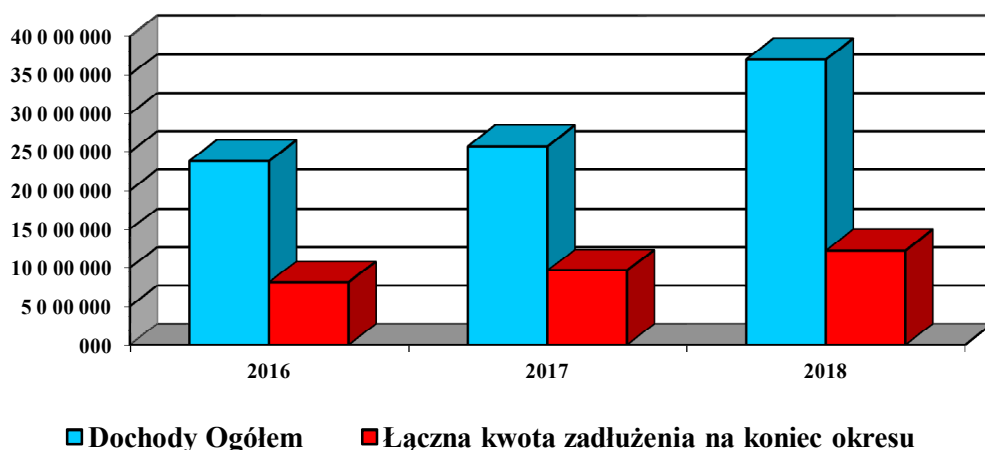
W latach 2016 – 2018 gmina odnotowała drastyczny spadek poziomu wyniku finansowego. Z zysku na poziomie 490 tys. złotych, w 2016 do deficytu budżetowego rzędu 2,9 mln złotych w 2018 roku. Tą sytuację obrazuje powyższy wykres.

PLN	2016	2017	2018
DOCHODY OGÓŁEM	23 849 589,26	25 732 567,84	37 021 070,12
Roczna spłata kredytów i pożyczek	971 465,00	968 736,00	908 920,00
Łączna kwota zadłużenia	8 101 410,00	9 632 674,00	12 223 898,00
Wskaźnik obsługi zadłużenia %	4%	4%	2%
Wskaźnik długu %	34%	37%	33%

Tab. 20 Zadłużenie Gminy Modliborzyce w latach 2016 - 2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Skarbnika

Przeprowadzona analiza zadłużenia Gminy wskazuje, że wskaźnik obsługi zadłużenia analizowanym okresie nie przekroczył poziomu 5%. W badanym okresie jego wielkość systematycznie maleje. Wskaźnik długu, liczony jako jako poziom zadłużenia w danym roku w stosunku do dochodów budżetowych jednostki nie przekroczył 40%. Graficzna prezentacja zadłużenia Gminy przedstawiona została w zamieszczonej tabeli i wykresie.

Tab. 21 Porównanie dochodów ogółem ze stanem zadłużenia Gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Skarbnika

1.10. Aktywność społeczna

Na terenie Gminy Modliborzyce działa:

1. 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej są to: OSP Pasieka, OSP Wierchowiska Drugie, OSP Wierchowiska Pierwsze, OSP Wolica Druga, OSP Wolica Pierwsza, OSP Modliborzyce, OSP Dąbie, OSP Lute, OSP Zarajec, OSP Stojeszyn.

Natomiast trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej działają w Krajowym Systemie Ratownictwa Gaśniczego jest to OSP Modliborzyce, OSP Wierchowiska Pierwsze oraz od roku 2019 OSP Stojeszyn. Ochotnicze Straże Pożarne poza typową działalnością strażacką (gaszenia pożarów) angażują się w niesienie pomocy poszkodowanym w klęskach żywiołowych, zabezpieczają miejsca podczas uroczystości, wspierają i uczestniczą w akcji

krwiodawstwa, uczestniczą i organizują zawody sportowo-pożarnicze, uczestniczą w szkoleniach związanych z pracą w jednostce OSP. Reprezentują swoje jednostki w gminnych, powiatowych i wojewódzkich uroczystościach.

2. Gminny Uczniowski Klub Sportowy w Modliborzycach, który organizuje szkolenia i współzawodnictwo sportowe dla dzieci i młodzieży w zakresie piłki nożnej, piłki siatkowej i koszykowej na terenie Gminy Modliborzycy, bierze udział w zawodach sportowych (zajęcia rekreacyjno-sportowe, zawody, treningi).
3. Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Sprint” w Wierzchowiskach, który propaguje i upowszechnia kulturę fizyczną i sportową wśród młodzieży Wierzchowisk w tenisie stołowym, piłce nożnej, siatkowej, organizuje i bierze udział w zawodach sportowych.
4. Koła Gospodyń Wiejskich, które znajdują się w Wierzchowiskach Pierwszych, Stojeszynie, Majdanie, Zarajcu, Lutym i Wolicy Pierwszej, prowadzą wypożyczalnię naczyń stołowych, organizują spotkania okazjonalne np. opłatek, pomagają w przygotowaniu imprez okolicznościowych np. majówek, a za wygospodarowane fundusze organizują wycieczki.
5. Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” to porozumienie partnerskie osób i instytucji zainteresowanych rozwojem i poprawą jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich, partnerstwo przybrało formę stowarzyszenia, w skład którego wchodzi reprezentanci gmin, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw i instytucji publicznych, funkcjonujących na wspólnym obszarze – głównie obszar Lasów Janowskich. Głównym założeniem LGD jest poprawa jakości życia, pobudzenie aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców do innowacyjnego wykorzystania zasobów lokalnych, dostępnych środków zewnętrznych poprzez współpracę samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych.
6. Stacja opieki Caritas, która świadczy opiekę i usługi pielęgniarstwo-medyczne w środowisku domowym.
7. Dzienny dom Senior + - placówka przeznaczona jest do dziennego pobytu dla osób starszych. Dom świadczy usługi dla osób w wieku 60+, jest czynny 8 godzin dziennie w dni robocze i dysponuje 20 miejscami. Znajduje się w nim sala klubowo-biblioteczna i rehabilitacyjna, pokój do terapii indywidualnej, gabinet pielęgniarstwa, pokój do wypoczynku oraz jadalnia z aneksem kuchennym. W ramach oferty tej placówki odbywają się zajęcia usprawniające zdrowie fizyczne i psychiczne, na przykład ćwiczenia pamięci, warsztaty z muzykoterapii i taneczne, kulinarne i komputerowe oraz spotkania tematyczne z ciekawymi ludźmi – dietetykiem, lekarzem, prawnikiem czy psychologiem. Podopieczni mają zapewnione wyżywienie.
8. Stowarzyszenie SANNA w Modliborzycach – zajmuje się wydawaniem publikacji oraz rozwojem kultury w gminie.

2. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

- *korzystne położenie gminy przy drodze krajowej*
- *potencjał do rozwoju energii słonecznej*
- *dobrej jakości wody podziemne*
- *dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna i sportowa*
- *urozmaicona rzeźba terenu*
- *dobra dostępność do placówek kultury*
- *rozwinięte rolnictwo*

- *wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych*
- *rozwinięta branża spożywcza i budowlana*
- *wysoki poziom zwodociągowania gminy*
- *wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego*
- *duża powierzchnia lasów*
- *niski poziom skażenia środowiska*

SLABE STRONY

- *słaba sieć dróg lokalnych*
- *brak wydobywania surowców mineralnych*
- *spadająca liczba ludności w gminie*
- *słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna*
- *słaby lokalny rynek pracy*
- *niewielka dostępność do sieci gazowej*
- *niski poziom skanalizowania gminy – obszar wiejski*
- *wydatki z budżetu gminy przewyższają dochody*

SZANSE

- *skuteczne wykorzystywanie środków z UE*
- *napływ do gminy inwestycji zewnętrznych – tworzących nowe miejsca pracy*
- *wykorzystanie walorów przyrodniczych w celu rozwoju branży turystycznej*
- *rozwój lokalnej gospodarki*
- *promowanie gminy jako miejsce czyste ekologicznie*
- *rozwój współpracy międzygminnej*
- *współpraca z powiatem i województwem*

ZAGROŻENIA

- *pogarszająca się sytuacja gospodarcza*
- *migracja ludzi młodych do większych miast*
- *pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego*
- *zła sytuacja gospodarki w Polsce i na świecie obniżająca zdolność samorządu lokalnego i podmiotów gospodarczych w zakresie finansowania przedsięwzięć prorozwojowych*
- *niedoinwestowanie małych i średnich przedsiębiorstw*
- *degradacja środowiska związana z działalnością człowieka*

3. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU

Rozwój gminy jest złożonym procesem i zależy od bardzo wielu czynników, dlatego projektując wizję i misję gminy Modliborzyce oraz strategiczny obszar i kierunki rozwoju zwrócono uwagę na następujące czynniki:

- kompetencje samorządu gminnego oraz jego możliwości finansowe
- uwarunkowania zewnętrzne zidentyfikowane jako szanse i zagrożenia w analizie SWOT
- uwarunkowania zewnętrzne zidentyfikowane jako mocne i słabe strony gminy w analizie SWOT

- instrumenty i programy finansowe, dostępne dla gmin w ramach środków unijnych oraz budżetu państwa
- obowiązujące dokumenty strategiczne na poziomie krajowym, regionalnym, powiatowym i gminnym
- wnioski z konsultacji społecznych

Uwzględniając powyższe uwarunkowania w Strategii Rozwoju Gminy Modliborzyce na lata 2019-2025 wyróżniono następujące cele:

- wizja to pożądaný obraz Gminy Modliborzyce w 2025 roku, do którego zmierzamy
- misja stanowi narzędzie do osiągnięcia celów i w efekcie wizję Gminy Modliborzyce
- obszary strategiczne to najważniejsze obszary, w których wsparcie jest konieczne dla przyspieszenia rozwoju gminy
- cele operacyjne stanowią uszczegółowienie obszarów strategicznych
- kierunki działań są grupami konkretnych przedsięwzięć realizujących założony cel operacyjny.

3.1. Wizja i misja

Gmina Modliborzyce ma duże szanse na rozwój gospodarczy w oparciu o turystykę (walory przyrodnicze i kulturowe), przedsiębiorczość (głównie w zakresie przetwórstwa rolno- spożywczego) i ekologiczne rolnictwo. Wykorzystanie tych wewnętrznych potencjałów, przy pomocy środków zewnętrznych, przyczyni się do przyspieszenia procesu wzrostu lokalnej gospodarki i poprawy życia mieszkańców. Głównym kluczem do zmiany sytuacji na terenie gminy jest skoncentrowanie się na lepszym wykorzystaniu lokalnych zasobów na cele gospodarki i turystyki.

Przewiduje się, że w 2025 roku Gmina Modliborzyce będzie:

- gminą z większą ilością atrakcyjnych miejsc pracy
- gminą atrakcyjną dla mieszkańców, mogących realizować swoje aspiracje
- gminą sprzyjającą rozwojowi przedsiębiorczości, przyjazną dla inwestorów zainteresowanych lokowaniem tu swoich kapitałów
- wielofunkcyjną jednostką samorządową
- gminą atrakcyjną turystycznie
- gminą rozwijającą ekologiczne rolnictwo

***GMINA MODLIBORZYCE W 2025 ROKU TO NOWOCZESNA
JEDNOSTKA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO, ATRAKCYJNA
TURYSTYCZNIE, PRZYJAZNA INWESTOROM, O WYSOKIM
POZIOMIE ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
I SPOŁECZNEJ, CHRONIĄCA ZASOBY PRZYRODNICZE
I KULTUROWE.***

Misja określa wartości jakimi będzie kierowała się społeczność lokalna w celu zrealizowania zaprojektowanej wizji rozwoju, ukierunkowuje również na działania, które trzeba podjąć aby misja się powiodła, a wizja stała się rzeczywistością. Realizatorem misji jest cała społeczność lokalna gminy,

w tym przedstawiciele władzy i urzędnicy, pracownicy placówek i instytucji gminnych, członkowie organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, inwestorzy i mieszkańcy.

**MISJĄ GMINY MODLIBORZYCE JEST STWORZENIE JAK
NAJLEPSZYCH WARUNKÓW DO ROZWOJU ROLNICTWA,
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I TURYSTYKI Z WYKORZYSTANIEM
LOKALNYCH ZASOBÓW, A TAKŻE ZACHOWANIE I OCHRONA
DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I PRZYRODNICZEGO
ORAZ POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA.**

3.2. Cele operacyjne

1. Atrakcyjna przestrzeń i czyste środowisko	2. Lepiej funkcjonująca gospodarka lokalna	3. Aktywni mieszkańcy i zintegrowana społeczność lokalna
1.1. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę niezbędnej infrastruktury	2.1. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych	3.1. Wysoka jakość usług publicznych
1.2. Racjonalna i przyjazna środowisku gospodarka odpadami w gminie	2.2. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne produkty i usługi	3.2. Włączenie społeczne osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem
1.3. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjne i turystyczne	2.3. Modernizacja sektora produkcji rolniczej	3.3. Budowa poczucia własnej wartości i tożsamości lokalnej
1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy	2.4. Rozwijanie przetwórstwa i sprzedaży produktów lokalnych	3.4. Sprawna i otwarta na mieszkańców administracja publiczna
1.5. Rozwój infrastruktury służącej wdrażaniu gospodarki niskoemisyjnej	2.5. Tworzenie korzystnych warunków rozwoju istniejących i powstawanie nowych przedsiębiorstw	3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w gminie

1. Atrakcyjna przestrzeń i czyste środowisko

Warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Modliborzyce jest stworzenie atrakcyjnej przestrzeni dla inwestorów, turystów i mieszkańców. Wiązać się to będzie z procesami gospodarowania przestrzenią oraz uzbrajaniem w infrastrukturę komunikacyjną i komunalną. Poprawa atrakcyjności Gminy Modliborzyce jako miejsca do życia, prowadzenia działalności gospodarczej i wypoczynku wymaga podejmowania działań na rzecz stworzenia interesującej oferty turystyczno-rekreacyjnej. Ponadto konieczne są działania związane z atrakcyjnym zagospodarowaniem przestrzeni publicznych oraz rewitalizacją obszarów zdegradowanych i przywróceniem im nowych funkcji.

Niezwykle ważnym czynnikiem przyczyniającym się do rozwoju gospodarczego i wysokiej jakości życia jest dostępność komunikacyjna, rozumiana jako układ lokalnych dróg, dzięki którym można przemieszczać się wewnątrz danego obszaru. Należy dążyć do zapewnienia jak najlepszej dostępności komunikacyjnej Gminy Modliborzyce poprzez modernizację istniejących dróg i budowę nowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w postaci chodników. Dostępność komunikacyjną gminy zwiększy również budowa parkingów oraz infrastruktury służącej komunikacji publicznej. Takie działania zaprocentują pojawieniem się nowych inwestorów oraz turystów, którzy będą mogli szybciej i łatwiej przemieścić się z jednego miejsca do drugiego.

Z punktu widzenia zwiększania atrakcyjności turystycznej gminy kluczowym jest aby dotychczas podejmowane działania w zakresie ochrony środowiska oraz budowania ekologicznego wizerunku gminy były kontynuowane i rozwijane. Należy dążyć do uzupełnienia brakującej infrastruktury w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (szczególnie na obszarach wiejskich) oraz infrastruktury gazowej, a także zadbać o większą świadomość mieszkańców w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i dbania o estetykę własnego miejsca zamieszkania. Ważnym kierunkiem działań jest również realizacja działań wynikających z planu gospodarki niskoemisyjnej, szczególnie w zakresie podniesienia efektywności energetycznej budynków, poprawy jakości powietrza oraz produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Poniżej zaprezentowano cele operacyjne, w ramach których będą podejmowane działania przyczyniające się do wdrożenia strategii:

Cel operacyjny 1.1. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę niezbędnej infrastruktury

Cel operacyjny 1.2. Racjonalna i przyjazna środowisku gospodarka odpadami w gminie

Cel operacyjny 1.3. Zagospodarowywanie przestrzeni publicznych na cele rekreacyjne i turystyczne

Cel operacyjny 1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy

Cel operacyjny 1.5. Rozwój infrastruktury służącej wdrażaniu gospodarki niskoemisyjnej

2. *Lepiej funkcjonująca gospodarka lokalna*

Na wzrost gospodarki lokalnej Gminy Modliborzyce mają wpływ trzy główne czynniki: nowoczesne rolnictwo, rozwinięta przedsiębiorczość pozarolnicza oraz wykorzystany potencjał turystyczny. W planowaniu rozwoju Gminy Modliborzyce bardzo ważne jest podejmowanie kroków zmierzających do unowocześnienia rolnictwa – gałęzi gospodarki posiadającej długotrwałe tradycje lokalne. Priorytetem w tym zakresie pozostają: umocnienie rozwojowych gospodarstw rolniczych poprzez adresowany system doradztwa produkcyjnego, organizacyjnego i ekonomicznego oraz koordynacja gospodarki przestrzennej, w tym w zakresie ewidencji gruntów i scalania. Zakłada się ponadto wsparcie tworzenia różnorodnych grupowych form współdziałania producentów oraz w zakresie zaopatrzenia w surowce, użytkowania maszyn i zbytu produktów. Dzięki dogodnym warunkom glebowoklimatycznym Gmina Modliborzyce powinna dążyć do rozwoju rolnictwa ekologicznego. Ekologizacja rolnictwa służy przede wszystkim ochronie środowiska naturalnego, a w dalszej kolejności produkcji zdrowej żywności. Ekologizacja może być też szansą na częściowe rozwiązanie problemu bezrobocia. Produkcja zdrowej żywności nabierać będzie coraz większego znaczenia z racji spodziewanego w najbliższych latach wzrostu popytu na usługi turystyczne, w tym ekoturystyczne i agroturystyczne. Ważnym kierunkiem rozwoju rolnictwa w Gminie Modliborzyce, szczególnie na obszarach o słabszej jakości gleb, może się stać również uprawa roślin energetycznych i wykorzystanie biomasy do produkcji energii.

Na terenie Gminy Modliborzyce występują korzystne warunki do rozwoju przemysłu rolnospożywczego. Rozwój przetwórstwa rolnospożywczego w gminie jest podstawowym warunkiem rozwoju funkcji rolniczej i wzrostu dochodu producentów. Kluczem do poprawy sytuacji na lokalnym

rynku pracy w Gminie Modliborzyce jest wielokierunkowe wspieranie przedsiębiorczości, obejmujące zarówno wzmacnianie podmiotów już istniejących, jak i tworzenie nowych, szczególnie w obszarach uznanych za perspektywiczne dla rozwoju gminy. Niezwykle istotne jest inwestowanie w przedsiębiorstwa już istniejące poprzez doskonalenie oraz wprowadzanie nowych, innowacyjnych produktów i usług. Ponadto należy zintensyfikować działania, które przyczynią się do napływu nowych inwestycji zewnętrznych do gminy i lokowania ich na wyznaczonych terenach inwestycyjnych. Sprzyjać temu powinna przyjazna polityka podatkowa gminy wobec nowych inwestorów, a także aktywne wsparcie ich w procesie inwestowania i uruchamiania działalności gospodarczej. Ważnym elementem rozwoju lokalnej przedsiębiorczości będzie zbudowanie odpowiedniego otoczenia instytucjonalnego, umożliwiającego przedsiębiorcom dostęp do kapitału oraz specjalistycznej wiedzy i usług w zakresie nowych technologii, zarządzania, kształcenia kadr i marketingu. Niezwykle ważnym działaniem gminy, przyczyniającym się do rozwoju lokalnej gospodarki, jest sprawna i efektywna promocja potencjału gospodarczego, która ma na celu kształtowanie wizerunku gminy jako miejsca atrakcyjnego dla potencjalnych inwestorów. Konieczne jest opracowanie atrakcyjnej oferty terenów inwestycyjnych oraz wdrożenie i ciągłe doskonalenie systemu obsługi inwestycji. Gmina Modliborzyce posiada potencjał do rozwoju turystyki, który należy oprzeć na wykorzystaniu licznych walorów przyrodniczych i kulturowych. Potencjał turystyczny gminy należy wzmacniać poprzez rozbudowę infrastruktury turystycznej oraz restaurację i renowację zabytków, co niewątpliwie wzbogaci ofertę turystyczną gminy. Szczególnie ważne jest wykreowanie i wypromowanie konkretnych produktów turystycznych, stanowiących wyróżnik obszaru i mogących przyciągnąć turystów. Zasoby naturalne, w tym zbiorowiska roślinności kserotermicznej oraz występowanie licznych obszarów źródłiskowych sprawiają, że szansę na rozwój ma również turystyka przyrodnicza. Działania rozwojowe powinny koncentrować się na wykorzystaniu naturalnych warunków środowiska dla zdrowia, rekreacji i wypoczynku oraz rozbudowy ogólnodostępnej komercyjnej infrastruktury aktywnego wypoczynku oraz infrastruktury noclegowo-gastronomicznej. W celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości życia w Gminie Modliborzyce bardzo istotna jest maksymalizacja udziału odnawialnych źródeł energii w strukturze energetycznej. Zmiany klimatyczne spowodowane emisją CO₂ do atmosfery i spalaniem paliw kopalnych, a także ciągle wzrastające zapotrzebowanie na energię oraz konieczność zapewnienia bezpieczeństwa jej dostaw są głównym motorem rozwoju energii przyjaznej środowisku. Jedyną drogą rozwiązania tych problemów jest redukcja, a nawet rezygnacja z użycia paliw kopalnych do produkcji energii oraz wykorzystanie w tym celu odnawialnych źródeł energii.

Poniżej zaprezentowano cele operacyjne, w ramach których będą podejmowane działania przyczyniające się do wdrożenia strategii:

Cel operacyjny 2.1. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych

Cel operacyjny 2.2. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne produkty i usługi

Cel operacyjny 2.3. Modernizacja sektora produkcji rolniczej

Cel operacyjny 2.4. Rozwijanie przetwórstwa i sprzedaży produktów lokalnych

Cel operacyjny 2.5. Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju istniejących i powstawania nowych przedsiębiorstw

3. Aktywni mieszkańcy i zintegrowana społeczność lokalna

Aktywność społeczna mieszkańców, połączona z ich rzeczywistym zaangażowaniem w proces współdecydowania o losach gminy, stanowi podstawę do budowania społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym. Jest też ważnym czynnikiem integrującym społeczność lokalną, przyczyniającym się jednocześnie do rozwoju kapitału społecznego – jednego z głównych

elementów składowych dobrego rządzenia. Gmina powinna podejmować działania wspierające integrację społeczności lokalnej, tj. organizować spotkania i warsztaty tematyczne, szkolenia i doradztwo zawodowe, ponieważ sprzyja to włączeniu społecznemu osób zagrożonych wykluczeniem. Jednym z kluczowych wyzwań, stojącym przed Gminą Modliborzyce jest wzmacnianie spójności i integralności społecznej, budowanie silnej tożsamości lokalnej, poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania, jego specyfiki i historii. Dostęp mieszkańców do wysokiej jakości usług publicznych jest obecnie jednym z głównych czynników decydujących o poziomie rozwoju lokalnego i sprawności administracji gminnej. Usługi społeczne dotyczą przede wszystkim takich obszarów jak oświata i edukacja, sport i rekreacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna i kultura. Biorąc pod uwagę stan faktyczny oświaty, jednym z najważniejszych jej elementów jest ograniczenie barier w dostępie do edukacji oraz stworzenie warunków dla nieskrępowanego rozwoju osobowościowego i kompetencyjnego dzieci i młodzieży prowadzących do zwiększenia ich szans na rynku pracy. Rosnąca konkurencja na rynku pracy wymaga kształtowania postaw aktywnych i kreatywnych, a także otwartości wobec świata i asertywności. Dlatego też niezbędne jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt oraz pomoce dydaktyczne przydatne do kształtowania kluczowych kompetencji uczniów. Nie mniej ważnym czynnikiem rozwoju gminy są także sport i rekreacja, które pełnią zarówno funkcję wychowawczą, edukacyjną i integrującą społeczeństwo, jak również mogą służyć jako narzędzie podnoszenia jakości życia oraz kreowania wizerunku obszaru. Wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców w wymiarze zdrowotnym i społecznym jest jednym z głównych czynników decydujących o jakości życia. Poprawa poziomu zdrowia mieszkańców gminy powinna być realizowana poprzez zapewnienie kompleksowej opieki medycznej o wysokim standardzie usług, zwiększenie dostępności profilaktyki, wczesnej diagnostyki, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców, a także dzięki wsparciu i promowaniu różnorodnych inicjatyw prozdrowotnych i aktywizujących. Ważne aby oferta ta uwzględniła również zestaw specjalistycznych usług adresowanych do grupy seniorów oraz osób niepełnosprawnych. Ze względu na postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa należy wdrażać kompleksową politykę senioralną, obejmującą w szczególności aktywizację zawodową, kulturowo-społeczną i obywatelską osób starszych. Polityka społeczna, prowadzona w sposób racjonalny i adekwatny do zdiagnozowanych potrzeb, realizowana będzie przy współpracy podmiotów nadzorowanych również przez Starostwo Powiatowe w Janowie Lubelskim w zakresie polityki społecznej, rynku pracy i zatrudnienia, organizacji pozarządowych i innych. W Gminie Modliborzyce realizowana będzie również polityka prorodzinna, ukierunkowana na wspieranie rodziny i promowanie wartości rodzinnych, w tym przeciwdziałanie kryzysom i patologiom rodzinnym, a także na rozwój oferty opieki nad dziećmi, umożliwiającej mieszkańcom prowadzenie działalności gospodarczej i zawodowej. Ważną potrzebą ludności jest również potrzeba obcowania z kulturą i działalnością twórczą. Do władz gminy należy zapewnienie jak najlepszego dostępu obiektów kulturalnych dla mieszkańców, a także tworzenie dogodnych warunków do realizowania ich pasji i talentów poprzez tworzenie lub modernizację ośrodków kultury i świetlic wiejskich oraz organizację różnorodnych zajęć tematycznych. W ciągu najbliższych lat należy dążyć do utrzymania wysokiej sprawności gminy w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na jej rozwój i poprawę jakości życia mieszkańców. Towarzyszyć temu powinien wysiłek na rzecz zwiększania zdolności finansowej gminy w oparciu o własne dochody oraz wprowadzaniu nowych modeli finansowania zadań inwestycyjnych w gminie. Priorytetem dla gminy powinno być stworzenie przyjaznego otoczenia instytucjonalnego dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i zwiększania jej konkurencyjności i innowacyjności. Będzie to wymagało bliższej współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami i instytucjami otoczenia biznesu, a także bardziej aktywnego podejścia do wspomagania procesów inwestycyjnych przedsiębiorstw. Do zadań Władz Gminy należy zapewnienie bezpieczeństwa jej mieszkańców. Aby zrealizować ten cel konieczne są działania związane

z zapewnieniem bezpieczeństwa przeciwpożarowego i przeciwpowodziowego, a także zapewnienie bezpiecznej przestrzeni publicznej.

Poniżej zaprezentowano cele operacyjne, w ramach których będą podejmowane działania przyczyniające się do wdrożenia strategii:

Cel operacyjny 3.1. Wysoka jakość usług publicznych.

Cel operacyjny 3.2. Włączenie społeczne osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem

Cel operacyjny 3.3. Budowanie poczucia własnej wartości i tożsamości lokalnej

Cel operacyjny 3.4. Sprawna i otwarta na mieszkańców administracja publiczna

Cel operacyjny 3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w gminie

3.3. Kierunki działań

Obszar strategiczny 1. Atrakcyjna przestrzeń i czyste środowisko

Cel operacyjny 1.1. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę niezbędnej infrastruktury

Kierunek działań	Rola i zadania gminy w realizacji działań
Budowa lub modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej (kanalizacja ściekowa i deszczowa, oczyszczalnia ścieków, przydomowe oczyszczalnie ścieków)	Realizacja inwestycji zgodnie z opracowanymi projektami
Budowa lub modernizacja infrastruktury wodociągowej (sieć wodociągowa, ujęcia wody, stacje uzdatniania wody)	Realizacja inwestycji zgodnie z opracowanymi projektami

Cel operacyjny 1.2. Racjonalna i przyjazna środowisku gospodarka odpadami w gminie

Kierunek działań	Rola i zadania gminy w realizacji działań
Działania edukacyjne i szkoleniowe w zakresie ekologii, przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska oraz gospodarki odpadami w gospodarstwach domowych	Realizacja własnego projektu lub we współpracy z potencjalnymi inwestorami z zewnątrz
Realizacja programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Realizacja własnego projektu
Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)	Realizacja własnego projektu

Cel operacyjny 1.3. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjne i turystyczne

Kierunek działań	Rola i zadania gminy w realizacji działań
Budowa i rozbudowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (ścieżki piesze, wiaty przystankowej, siłownie na świeżym powietrzu, place zabaw)	Przygotowanie i realizacja inwestycji samodzielnie lub w partnerstwie z innymi jednostkami
Kształtowanie przestrzeni publicznych na obszarach wiejskich.	Realizacja własnych projektów lub we współpracy z instytucjami partnerskimi.
Prowadzenie polityki przestrzennej i rewitalizacyjnej w gminie w oparciu o aktualne dokumenty planistyczne.	Systematyczna aktualizacja Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego gminy oraz opracowanie programu rewitalizacji

Organizacja kampanii informacyjnych oraz promocja dobrych praktyk w zakresie ładu przestrzennego i estetyki miejsc publicznych	Działania powinny być prowadzone we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami mieszkańców
--	---

Cel operacyjny 1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Remont, przebudowa lub modernizacja dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych wraz z chodnikami, poprawiająca mobilność mieszkańców i turystów	Współpraca z Powiatem Janowskim w zakresie przebudowy dróg powiatowych, realizacja inwestycji na drogach gminnych, wspólnie z Zarządem Dróg Wojewódzkich w zakresie przebudowy dróg wojewódzkich
Budowa infrastruktury poprawiającej dostępność komunikacyjną gminy (parkingi, dworzec autobusowy)	Realizacja inwestycji

Cel operacyjny 1.5. Rozwój infrastruktury służącej wdrażaniu gospodarki niskoemisyjnej

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Rozbudowa sieci gazowej w gminie	Przygotowanie listy osób zainteresowanych siecią gazową i przekazanie do PGNiG
Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych m.in. poprzez działania termomodernizacyjne, poprawę systemu grzewczego i oświetleniowego, wymianę źródeł ciepła	Realizacja własnego projektu lub we współpracy z jednostkami organizacyjnymi
Poprawa jakości powietrza oraz ograniczenie problemu „niskiej emisji” poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych (instalacje solarne i fotowoltaiczne, instalacje geotermalne)	Realizacja własnego projektu
Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie ochrony środowiska, oszczędności energii, ekologicznego transportu, racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych itp.	Realizacja własnego projektu

Obszar strategiczny 2. Lepiej funkcjonująca gospodarka lokalna

Cel operacyjny 2.1. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Rozwój przedsiębiorstw z branży energetycznej, wykorzystujących odnawialne zasoby (biogazownie, farmy fotowoltaiczne, firmy produkujące urządzenia do wytwarzania energii z OZE, firmy budowlane zajmujące się instalacjami OZE)	Wspieranie potencjalnych przedsiębiorców w zakresie udzielania odpowiedniej informacji i pomocy w procesie inwestycyjnym
Budowa lub modernizacja wybranych elementów sieci elektroenergetycznej umożliwiającej przyłączenia nowych sieci wytwórczych energii ze źródeł odnawialnych	Współpraca z PGE Dystrybucja S.A. w zakresie zwiększenia możliwości przyłączeniowych dla producentów energii elektrycznej z odnawialnych źródeł

Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstw poprzez modernizację infrastruktury związanej z ogrzewaniem/chłodzeniem budynków, oświetleniem oraz poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorstw do korzystania z różnych instrumentów finansowania
--	--

Cel operacyjny 2.2. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne produkty i usługi

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Rozwój gospodarstw agroturystycznych na bazie ekologicznych produktów i hodowli zwierząt gospodarskich	Efektywne informowanie i zachęcanie zainteresowanych podmiotów do korzystania z dostępnych instrumentów finansowania
Budowa infrastruktury służącej udostępnieniu obszarów cennych przyrodniczo na cele turystyczne (piesze ścieżki przyrodnicze, ścieżki rowerowe, tablice informacyjne, punkty widokowe)	Przygotowanie i realizacja inwestycji samodzielnie lub w partnerstwie z innymi jednostkami, współpraca z instytucjami zajmującymi się ochroną środowiska
Wsparcie przedsiębiorczości, związanej z turystyką i budową infrastruktury turystycznej (obiekty noclegowe i gastronomiczne, atrakcje turystyczne)	Efektywne informowanie i zachęcanie zainteresowanych podmiotów do korzystania z dostępnych instrumentów finansowania
Prowadzenie na szeroką skalę promocji turystycznej (foldery, mapy, publikacje, broszury, strona internetowa, imprezy promocyjne) oraz umieszczanie atrakcji i bazy turystycznej w popularnych portalach turystycznych	Opracowanie założeń oraz realizacja inwestycji

Cel operacyjny 2.3. Modernizacja sektora produkcji rolnej

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Propagowanie rolnictwa ekologicznego	Aktywne informowanie i zachęcanie rolników do korzystania z różnych instrumentów finansowania
Usługi doradcze i szkoleniowe dla rolników (w zakresie prowadzonej produkcji, ochrony środowiska, marketingu swoich produktów i usług oraz pozyskiwania funduszy zewnętrznych)	Aktywne informowanie i zachęcanie rolników do uczestnictwa w szkoleniach i doradztwie
Uprawa roślin energetycznych i wykorzystanie biomasy do produkcji energii	Aktywne informowanie i zachęcanie rolników do korzystania z różnych instrumentów finansowania
Tworzenie grup producentów rolnych	Skuteczne informowanie i zachęcanie rolników do organizowania się w formie grup producenckich oraz informowanie o możliwych źródłach finansowania na rozwój istniejących grup jak i na założenie nowych
Podniesienie rentowności gospodarstw rolnych (np. wymiana bazy maszynowej)	Aktywne informowanie i zachęcanie rolników do korzystania z różnych instrumentów finansowania
Wprowadzenie systemów jakości i działań informacyjno-promocyjnych w gospodarstwach	Aktywne informowanie i zachęcanie rolników do korzystania z różnych instrumentów finansowania

Cel operacyjny 2.4. Rozwijanie przetwórstwa i sprzedaży produktów lokalnych

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Wspieranie istniejących zakładów przetwórstwa	Aktywne wsparcie przedsiębiorców poprzez

rolno-spożywczych wykorzystujących lokalne zasoby produkcji rolnej	udzielanie odpowiedniej informacji oraz pomocy w procesie inwestycyjnym oraz zachęcanie do korzystania z różnych instrumentów finansowania
Powstawanie nowych obiektów przetwórstwa rolno-spożywczych pozwalających na maksymalne wykorzystanie bogatej bazy surowców zwierzęcych	Aktywne informowanie i zachęcanie potencjalnych przedsiębiorców do korzystania z różnych instrumentów finansowania
Pozyskiwanie nowych rynków zbytu produktów lokalnych w kraju i za granicą	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorców i rolników do udziału w wyjazdach zagranicznych, współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w zakresie wspólnych wyjazdów
Usługi doradcze dla przedsiębiorców i rolników w zakresie różnych form sprzedaży (sprzedaż towarowa i bezpośrednia)	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorców i rolników do korzystania z różnych instrumentów finansowania

Cel operacyjny 2.5. Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju istniejących i powstawania nowych przedsiębiorstw

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Kompleksowe wsparcie osób planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w postaci systemu szkoleń, doradztwa oraz finansowania kosztów prowadzenia działalności w początkowym okresie	Bliska współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców
Przygotowanie nowych terenów inwestycyjnych i uzbrojenie w niezbędną infrastrukturę istniejących	Realizacja inwestycji i zarządzanie wybudowaną infrastrukturą
Rozwój bazy produkcyjnej i usługowej przedsiębiorstw poprzez ich lepszy dostęp do kapitału inwestycyjnego w postaci instrumentów finansowych i dotacji	Aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorstw do korzystania z różnych instrumentów finansowania infrastruktury produkcyjnej i usługowej
Rozwój przedsiębiorstw społecznych	Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami otoczenia biznesu w zakresie stworzenia pilotażowego przedsiębiorstwa (spółdzielni socjalnej)

Obszar strategiczny 3. Aktywni mieszkańcy i zintegrowane społeczeństwo lokalne

Cel operacyjny 3.1. Wysoka jakość usług publicznych

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Rozwój instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce, opiekunowie)	Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz osobami prywatnymi zainteresowanymi tworzeniem tego rodzaju usług
Rozszerzenie oferty edukacyjnej placówek przedszkolnych i szkół podstawowych o dodatkowe zajęcia zwiększające szanse edukacyjne dzieci	Bliska współpraca gminy z podległymi jednostkami organizacyjnymi zajmującymi się edukacją na poziomie przedszkolnym i podstawowym
Remont, adaptacja, rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek edukacji przedszkolnej i podstawowej prowadzące do poprawy dostępności i jakości kształcenia w gminie	Realizacja własnych zadań inwestycyjnych oraz współpraca z prywatnymi podmiotami, zainteresowanymi rozwojem edukacji na terenie gminy
Rozwój systemu doradztwa na poziomie szkoły	Realizacja własnych zadań edukacyjnych

podstawowych w zakresie dalszego kształcenia oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla młodzieży szkolnej	
Informatyzacja placówek oświatowych oraz rozwój nauczania on-line	Realizacja własnego projektu
Poprawa dostępu mieszkańców do infrastruktury sportu i rekreacji	Realizacja własnych zadań inwestycyjnych
Remont i doposażenie istniejących placówek ochrony zdrowia	Realizacja zadań własnych oraz aktywne informowanie i zachęcanie przedsiębiorstw do korzystania z różnych instrumentów finansowania
Rozwój różnych form wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	Realizacja własnego projektu
Rozwój form wsparcia osób starszych (m.in. Kluby Seniora)	Realizacja własnego projektu

Cel operacyjny 3.2. Włączenie społeczne osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Rozwój aktywności społecznej i zawodowej poprzez realizację kompleksowych programów na rzecz integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zawierających m.in. treningi kompetencji i umiejętności społecznych oraz doradztwo zawodowe	Przygotowanie i realizacja działań wspierających integrację społeczną
Szkolenia i doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej	Przygotowanie i realizacja działań wspierających kompetencje podmiotów oferujących usługi społeczne
Rozwój inicjatyw (zajęć, warsztatów, spotkań) łączących i integrujących lokalną społeczność	Przygotowanie i realizacja działań wspierających aktywność mieszkańców

Cel operacyjny 3.3. Budowanie poczucia własnej wartości i tożsamości lokalnej

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Promocja dobrych praktyk w wykorzystaniu funduszy sołeckich	Przygotowanie i realizacja projektu
Opracowanie i upowszechnienie mechanizmów zwiększających udział obywateli w kształtowaniu polityki rozwoju lokalnego	Opracowanie i wdrożenie modelu obejmującego metody i narzędzia konsultacji i partycypacji publicznej
Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych w pełni wykorzystujących lokalne dziedzictwo kulturowe, tradycję i infrastrukturę kultury	Realizacja własnych projektów gminnych oraz współpraca z innymi instytucjami kultury realizującymi swoje projekty na terenie gminy

Cel operacyjny 3.4. Sprawna i otwarta na mieszkańców administracja publiczna

<i>Kierunek działań</i>	<i>Rola i zadania gminy w realizacji działań</i>
Poszerzenie wiedzy pracowników Urzędu Miejskiego w zakresie budowania partnerstwa	Realizacja m.in. poprzez udział pracowników gminy w organizowanych szkoleniach, seminariach

publicznoprywatnego i zamówień publicznych	oraz platformach współpracy
Wzmocnienie zdolności analitycznych jednostek planowania przestrzennego poprzez dostęp do nowoczesnych narzędzi w zakresie analizy, przetwarzania i prezentacji danych przestrzennych	Realizacja zadań własnych w ramach tworzonej krajowej i regionalnej infrastruktury informacji przestrzennej, umożliwiającej dostęp do baz danych i aplikacji pozwalających na prace z danymi przestrzennymi
Tworzenie i rozwój cyfrowych zasobów gminy m.in. w zakresie mienia i nieruchomości, planowania przestrzennego, kultury, edukacji, turystyki, ochrony zdrowia, itp.	Realizacja własnego projektu lub partnerskiego dla całego powiatu
Organizowanie kampanii edukacyjno-informacyjnych na rzecz zwiększania znaczenia e-umiejętności oraz upowszechniania korzyści z wykorzystywania technologii cyfrowych przez mieszkańców gminy	Działanie realizowane w ramach szerszej współpracy z administracją rządową i samorządową

Cel operacyjny 3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w gminie.

Kierunek działań	Rola i zadania gminy w realizacji działań
Doposażenie jednostek straży pożarnej i policji	Realizacja własnego projektu we współpracy z jednostkami bezpieczeństwa publicznego
Wymiana, modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego	Realizacja własnego projektu w oparciu o urządzenia cechujące się niską energochłonnością

3.4. Wykaz przedsięwzięć do realizacji w latach 2020-2025

Wykaz przedsięwzięć do realizacji w latach 2020-2025

1. Atrakcyjna przestrzeń i czyste środowisko

Cel operacyjny 1.1. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę niezbędnej infrastruktury

Cel operacyjny 1.2. Racjonalna i przyjazna środowisku gospodarka odpadami w gminie

Cel operacyjny 1.3. Zagospodarowywanie przestrzeni publicznych na cele rekreacyjne i turystyczne

Cel operacyjny 1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy

Cel operacyjny 1.5. Rozwój infrastruktury służącej wdrażaniu gospodarki niskoemisyjnej

Rodzaj przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Okres realizacji	Podmiot realizujący
Przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury wodno – kanalizacyjnej	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	6 000 000,00zł	2020-2025	Gmina Modliborze
	Modernizacja oczyszczalni ścieków	5 000 000,00zł	2020-2023	Gmina Modliborze
	Modernizacja istniejącej sieci wodociągowej	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborze
	Modernizacja istniejących ujęć wodnych	200 000,00zł	2020-2025	Gmina Modliborze
	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej	b/d*	2023-2025	Gmina Modliborze

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MODLIBORZYCE NA LATA 2020-2025

Przedsięwzięcia w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych	1 500 000,00zł	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Realizacja programu w zakresie usuwania azbestu	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
Przedsięwzięcia w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych	Budowa Centrum Usług Promocji Produktu Lokalnego w Modliborzycach	1 000 000,00zł	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Przebudowa placu zabaw przy Samorządowym Przedszkolu w Modliborzycach, Stojeszynie i Wierzchowiskach Drugich	300 000,00	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Oznakowanie atrakcji turystycznych występujących na obszarze gminy	150 000,00	2021-2025	Gmina Modliborzyce
Przedsięwzięcia w zakresie poprawy dostępności komunikacyjnej	Budowa chodnika przy drodze powiatowej 2803L w miejscowości Stojeszyn Pierwszy	700 000,00	2020-2021	Gmina Modliborzyce i Powiat Janowski
	Przebudowa drogi nr 2815L Modliborzyce – Gwizdów	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce i Powiat Janowski
	Przebudowa ulicy Sadowej i Mickiewicza w Modliborzycach	1 000 000,00	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Przebudowa dróg gminnych na obszarze gminy Modliborzyce	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Zabezpieczenie dna wąwozów lessowych zlokalizowanych w ciągu dróg gminnych	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce
Przedsięwzięcia w zakresie efektywności energetycznej i gospodarki niskoemisyjnej	Termomodernizacja budynku OSP w Wolicy Pierwszej i Lutem	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Wymiana oświetlenie ulicznego na nowe energooszczędne	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Budowa sieci gazowej w miejscowości Kolonia Zamek, Brzeziny, Stojeszyn Drugi, Stojeszyn Pierwszy, Wierzchowiska Drugie, Wierzchowiska Pierwsze	b/d*	2021-2025	PGNiG

2. Lepiej funkcjonującą gospodarka lokalna

Cel operacyjny 2.1. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych

Cel operacyjny 2.2. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne produkty i usługi

Cel operacyjny 2.3. Modernizacja sektora produkcji rolniczej

STRATEGIA ROZWOJU GMINY MODLIBORZYCE NA LATA 2020-2025

Cel operacyjny 2.4. Rozwijanie przetwórstwa i sprzedaży produktów lokalnych

Cel operacyjny 2.5. Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju istniejących i powstawania nowych przedsiębiorstw

Rodzaj przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Okres realizacji	Podmiot realizujący
Przedsięwzięcia w zakresie wykorzystania energii z odnawialnych źródeł	Budowa pomp ciepła wraz z montażem ogniw fotowoltaicznych na budynku Urzędu Miejskiego w Modliborzycach, Zespole Szkół w Modliborzycach, Zespole Placówek Oświatowych w Stojeszynie Pierwszym oraz Zespole Szkół im. Jana Kochanowskiego w Wierchowiskach Drugich	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Zakup i montaż ogniw fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych i pieców na biomasę u mieszkańców	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Budowa farm fotowoltaicznych	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
Przedsięwzięcia w zakresie rozwoju turystyki	Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Budowa w Stojeszynie Pierwszym zbiornika wodnego	5 000 000,00	2022-2025	Gmina Modliborzyce
	Wydanie mapki turystycznej	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce
	Renowacja zabytkowych grobów wojennych	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Renowacja zabytków w gminie, w tym obiektów sakralnych	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Organizacja imprez promujących gminę i produkty lokalne	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
Przedsięwzięcia w zakresie rozwoju i modernizacji rolnictwa	Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Utworzenie targowiska ze sprzedażą produktów lokalnych	b/d*	2022-2025	Gmina Modliborzyce
	Wspieranie integracji rolników, pokazywanie im dobrych praktyk	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce oraz LODR w Końskowoli
Przedsięwzięcia w zakresie rozwoju	Uzbrojenie terenów pod inwestycje	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Stała współpraca samorządu lokalnego	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce

przedsiębiorczości	z przedsiębiorcami			
	Stosowanie ulg podatkowych dla przedsiębiorców w związku z tworzonymi miejscami pracy	b/d*	2021-2025	Gmina Modliborzyce

3. Aktywni mieszkańcy i zintegrowana społeczność lokalna

Cel operacyjny 3.1. Wysoka jakość usług publicznych

Cel operacyjny 3.2. Włączenie społeczne osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem

Cel operacyjny 3.3. Budowanie poczucia własnej wartości i tożsamości lokalnej

Cel operacyjny 3.4. Sprawna i otwarta na mieszkańców administracja publiczna

Cel operacyjny 3.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w gminie

Rodzaj przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Okres realizacji	Podmiot realizujący
Przedsięwzięcia w zakresie poprawy jakości usług publicznych	Wspomaganie szkół i przedszkoli poprzez zakup nowego wyposażenia	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Wspomaganie szkół poprzez wprowadzanie elektronicznych narzędzi wspierających proces zarządzania	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Wypożyczanie placówek oświatowych w sprzęt i pomoce dydaktyczne	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Poszerzenie oferty opiekuńczej, wychowawczej i dydaktycznej	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Zwiększenie aktywności placówek oświatowych w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Wypożyczanie świetlic wiejskich	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Utworzenie Klubu Seniora	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Doposażanie i rozwój usług świadczonych przez Bibliotekę u Kazimierza oraz Gminny Ośrodek Kultury	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce, Biblioteka u Kazimierza, GOK
Przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego	Dofinansowanie do zakupu samochodów strażackich i policyjnych	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Modernizacja istniejącego i budowa nowego oświetlenia ulic i dróg	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce
	Wypożyczanie jednostek ochotniczych straży	b/d*	2020-2025	Gmina Modliborzyce

	pożarnych w niezbędny sprzęt			
--	------------------------------	--	--	--

*koszty przedsięwzięcia nieoszacowane na etapie opracowywania strategii

4. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Realizacja strategii rozwoju jest złożonym procesem zarówno pod względem technicznym, jak i finansowym. Prawidłowa realizacja działań uzależniona jest przede wszystkim od sprawnego zarządzania oraz wyznaczenia odpowiednich jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych elementów strategii.

Przy opracowaniu niniejszego dokumentu zastosowano podejście systematyczne, polegające m.in. na tym, że przy określaniu celów i kierunków działań wzięto pod uwagę nie tylko kompetencje i zadania statutowe gminy miejsko-wiejskiej, ale również uwzględniono szerszy wymiar rozwoju, a więc te obszary, na które Władze Gminy mają pośredni wpływ, np. rozwój lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości, szkolnictwo zawodowe oraz bezpieczeństwo publiczne.

Osiągnięcie założonych celów będzie w dużej mierze uzależnione od tego, czy inne podmioty (przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe) zechcą włączyć się w nurt działań zaproponowanych w niniejszej strategii. Zakłada się, że zaproponowane cele odpowiadają potrzebom i możliwościom rozwojowym Gminy Modliborzyce, a także, że w procesie konsultacji społecznych osiągnięta została ich społeczna akceptacja. Dla przyspieszenia tych działań i zachęcenia innych podmiotów do respektowania założeń strategii Urząd Miejski będzie udzielał wsparcia szkoleniowego i informacyjnego podmiotom, których projekty będą wpisywać się w założenia i cele strategii.

Zadanie zespołu koordynującego wdrażanie strategii będzie polegało na:

- informowaniu społeczności lokalnej o istnieniu strategii i obranych kierunkach rozwoju, a także o postępach i efektach wdrażania strategii,
- synchronizowaniu procesów planowania przestrzennego z zapisami strategii,
- ścisłej współpracy z jednostkami odpowiedzialnymi za przygotowywanie i realizację zadań inwestycyjnych,
- wydawaniu jednostkom ubiegającym się o środki zewnętrzne opinii o zgodności planowanej inwestycji/zadania z zapisami strategii (w przypadku gdy taka opinia jest wymagana),
- dokonywaniu koniecznych modyfikacji i zmian wynikających ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i sytuacji wewnętrznej gminy.

WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY MODLIBORZYCE NA LATA 2020-2025

Instytucjami wspomagającymi Burmistrza i Urząd Miejski w procesie wdrażania strategii są:

- Rada Miejska, która powinna zadbać o promocję i właściwe zrozumienie strategii wśród społeczności lokalnej,
- placówki szkolno-wychowawcze (przedszkola, szkoły podstawowe i szkoły średnie),
- jednostki organizacyjne podległe Urzędowi Miejskiemu (np. Ośrodek Pomocy Społecznej),
- organizacje pozarządowe działające na terenie gminy, instytucje kultury (jednostki OSP).
- samorządowe instytucje kultury

Instytucjami partnerskimi, zarządzającymi określonymi instrumentami i programami, w ramach których będą finansowane niektóre działania wynikające ze strategii, będą:

- Urząd Marszałkowski wraz z instytucjami
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- Agencje Rozwoju Regionalnego oraz wspierania przedsiębiorczości (np. Lubelska Fundacja Rozwoju, Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości itp.),
- Narodowy Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Urząd Wojewódzki
- inne

Do ważnych podmiotów, które w istotny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów strategii, należy również zaliczyć podmioty realizujące poszczególne projekty, jak i beneficjentów końcowych objętych wsparciem i działaniami projektowymi, w tym przede wszystkim:

- Komenda Powiatowa Policji,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej,
- przedsiębiorcy i ich organizacje zrzeszające,
- instytucje otoczenia biznesu,
- rolnicy i ich zrzeszenia,
- organizacje pozarządowe, w tym Lokalna Grupa Działania „LEŚNY KRĄG”,
- osoby podnoszące swoje kwalifikacje zawodowe,
- bezrobotni i osoby wykluczone.

Oczekuje się, że dzięki tak szerokiemu spektrum instytucji i podmiotów zaangażowanych bezpośrednio bądź pośrednio w realizację strategii, jej cele i działania będą możliwe do osiągnięcia w założonej perspektywie czasowej.

5. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring polega na gromadzeniu, opracowywaniu i przekazywaniu informacji przydatnych w zarządzaniu rozwojem Gminy Modliborze. Monitoring strategiczny jest źródłem informacji wykorzystywanych w procesie ewaluacji. Ewaluacja strategii obejmuje ocenę długoterminowych działań realizowanych w ramach założonych celów oraz jest narzędziem oceny decyzyjności Władz Gminy w zakresie zaspokojenia potrzeb wspólnoty lokalnej oraz budowania pozycji konkurencyjnej.

Procesy monitoringowo-ewaluacyjne obejmują działania zmierzające do poznania efektów i uwarunkowań wdrażania strategii oraz korekt zarówno samej strategii, jak i metod jej wdrażania. Są to procesy, które towarzyszą wdrażaniu strategii w całym okresie jej realizacji i służą doskonaleniu jej treści oraz skuteczności i efektywności podejmowanych w jej ramach działań.

Przedmiotem monitoringu strategicznego i ewaluacji jest Strategia Rozwoju Gminy Modliborze na lata 2020-2025.

Do głównych obszarów objętych monitoringiem i ewaluacją należą:

- obserwacja zmian zachodzących w ramach poszczególnych obszarów strategicznych i przypisanych im celów operacyjnych, które zostały wyznaczone w strategii,
- analiza zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych zachodzących w gminie,
- identyfikacja nowych uwarunkowań związanych z wyznaczonymi celami i formułowanie rekomendacji dotyczących zamierzeń w nich określonych,
- formułowanie nowych prognoz i scenariuszy rozwoju Gminy Modliborzycze.

Uzyskanie mierzalnych wyników postępu osiągnięcia wyznaczonych w strategii celów jest podstawowym zadaniem każdego monitoringu strategicznego. Dla prawidłowego wykonania tego zadania konieczne jest opracowanie szeregu wskaźników stanowiących podstawę oceny stopnia realizacji strategii. Wskaźniki zostały dopasowane do struktury obszarów strategicznych.

Zaproponowane wskaźniki weryfikowane będą głównie w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS, dane Urzędu Miejskiego w Modliborzycach.

<i>Wskaźnik</i>	<i>Jednostka</i>	<i>Źródło weryfikacji</i>
1. Atrakcyjna przestrzeń i czyste środowisko		
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg gminnych i powiatowych	km	Dane JST
Powierzchnia terenów poddanych działaniom rewitalizacyjnym	ha	Dane JST
Udział ludności korzystającej z infrastruktury wodociągowej	%	BDL GUS
Udział ludności korzystającej z infrastruktury kanalizacyjnej	%	BDL GUS
Liczba budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, w których wykorzystano odnawialne źródła energii	szt.	Dane JST
Liczba budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, które poddano działaniom termomodernizacyjnym	szt.	Dane JST
2. Lepiej funkcjonująca gospodarka lokalna		
Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych	ha	BDL GUS
Liczba gospodarstw ekologicznych	szt.	http://www.eko.lodr.konskowola.pl/ekologia.php
Liczba zorganizowanych szkoleń dla rolników	szt.	Dane JST
Pracujący na 1000 mieszkańców	os.	BDL GUS
Powierzchnia nowych terenów inwestycyjnych	ha	Dane JST
Liczba odnowionych obiektów dziedzictwa kulturowego wpisanych do Wojewódzkiego rejestru zabytków	szt.	Dane JST
Liczba wydanych folderów, map, przewodników promujących Gminę Modliborzycze	szt.	Dane JST
3. Aktywni mieszkańcy i zintegrowana społeczność lokalna		
Liczba zorganizowanych imprez promujących dziedzictwo kulturowe i tradycje gminy	szt.	Dane JST
Liczba nowo utworzonych żłobków lub klubów dziecięcych	szt.	Dane JST
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną	os.	BDL GUS
Udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków z budżetu JST	%	BDL GUS

Tabela. 22 Wskaźniki monitorujące realizację Strategii Rozwoju Gminy Modliborzycze na lata 2020-2025

Źródło: opracowanie własne

6. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja założeń Strategii Rozwoju Gminy Modliborzycze wymaga zidentyfikowania źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć. Do głównych źródeł finansowania zaliczamy:

- środki z budżetu Gminy Modliborzycze
- środki pochodzące z programów krajowych
- środki pochodzące z funduszy europejskich
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
- środki z sektora prywatnego, dostępnych w ramach realizowanych przez przedsiębiorstwa przedsięwzięć inwestycyjnych
- środki finansowe z Norweskiego Mechanizmu Finansowego

7. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Strategia Rozwoju Lokalnego opracowana została metodą zespołową z udziałem 50 osób. Prace nad strategią poprzedzone zostały opracowaniem diagnozy Gminy dającej obraz zróżnicowania problemów społecznych, gospodarczych i ekologicznych występujących w jej obrębie. W trakcie spotkania warsztatowego przeprowadzonego metodą moderacji wizualnej zrealizowano następujące działania:

- zidentyfikowano główne problemy, związane z zaspokajaniem potrzeb mieszkańców, utrzymaniem i rozwojem potencjału ekologicznego, technicznego i ludzkiego oraz problemy istniejące w ramach wybranych dziedzin gospodarki,
- przeanalizowano sytuację Gminy z określeniem czynników rozwojowych w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych, utrzymania i rozwoju poszczególnych dziedzin działalności gospodarczej ocenianych w kategoriach atutów i słabości Gminy oraz szans i zagrożeń stwarzanych przez jej otoczenie wykorzystując elementy analizy SWOT.

Rezultaty warsztatów były na bieżąco dokumentowane i stały się podstawą wypracowania projektu roboczego Strategii Rozwoju.

Sprawozdanie z przebiegu prac nad Strategią Rozwoju Gminy

- Prace przebiegały od stycznia 2019 roku. Miejscami realizacji prac były remizy w poszczególnych sołectwach oraz Urząd Miejski w Modliborzycach, gdzie prowadzono działania organizacyjne i koordynacyjne prac, konsultacje oraz gdzie odbyły się warsztaty diagnostyczne.

Główne grupy społeczności lokalnej zaproszone do udziału w warsztatach:

- ★ przedstawiciele Rady Miejskiej w Modliborzycach,
- ★ pracownicy Urzędu Miejskiego i mu podlegli,
- ★ pracownicy jednostek kultury,
- ★ przedstawiciele organizacji społecznych,
- ★ przedstawiciele środowiska gospodarczego,
- ★ miejscowe autorytety.

Zespół Opracowujący Strategię był zespołem horyzontalnym, ponieważ zajmował się wszystkimi aspektami (społecznymi, gospodarczymi, infrastrukturalnymi, przestrzennymi i przyrodniczymi) mającymi wpływ na rozwój i funkcjonowanie Gminy, uwzględniając ich wzajemne powiązania. W składzie Zespołu znalazły się osoby reprezentujące równe grupy interesów i środowiska branżowe.

PODSUMOWANIE

W pracy nad dokumentami brali udział odbiorcy Strategii: przedstawiciele społeczności Gminy, którzy reprezentowali mieszkańców, przedstawiciele samorządu Gminy oraz przedstawiciele administracji gminy.

Została wykorzystana wiedza, doświadczenie i umiejętności ludzi, którzy żyją i pracują na co dzień w Gminie. Prowadzona praca wykazała bardzo dużą wiedzę uczestników, przydatną w tworzeniu Strategii.

Uspołecznienie prac zapewni, że uczestnicy prac będą naturalnymi rzecznikami Strategii w fazie jej wdrażania. Ułatwi to argumentowanie i przekonywanie do przyjętych w planie rozwiązań. Osoby biorące udział w opracowaniu Strategii jako jej współautorzy będą mieli motywację do wdrażania wyników własnej pracy, będą jej naturalnymi rzecznikami w swoich lokalnych środowiskach. Jest więc faktem, że skuteczność wdrożenia planu strategicznego jest zdecydowanie większa, niż w przypadku gdyby była ona opracowana wyłącznie przez zespół ekspertów. Dzięki warsztatom powstała analiza SWOT i zdefiniowane zostały problemy, które następnie znalazły swoje odzwierciedlenie w celach Strategii.